

LA IMPLICACIÓ DE LA SENSORIALITAT EN LA LITERATURA PER NADONS

*THE INVOLVEMENT OF SENSORIALITY IN
LITERATURE FOR BABIES*

AUTORA: ALBA LUPIAÑEZ PÉREZ
ASSIGNATURA: TREBALL DE FINAL DE GRAU
TUTORA: NEUS MORERA CORRAL
CURS: 2022-2023
GRAU EN MESTRE D'EDUCACIÓ INFANTIL
FACULTAT D'EDUCACIÓ I PSICOLOGIA
UNIVERSITAT DE GIRONA

ÍNDEX

1.	Introducció	3
2.	Marc teòric	4
2.1.	La sensorialitat a l'etapa lactant	4
2.2.	La literatura infantil a l'etapa lactant	6
2.3.	El binomi sensorialitat-literatura	8
2.3.1.	Literatura infantil i tacte	9
2.3.2.	Literatura infantil i oïda	10
2.3.3.	Literatura infantil i vista	11
3.	Mètode	12
3.1.	Objectius i preguntes de recerca	12
3.2.	Contextualització	13
3.3.	Metodologia i fases de la investigació	14
4.	Resultats	18
4.1.	Envers l'enquesta	18
4.2.	Envers la posada en pràctica de la situació d'aprenentatge	23
4.3.	Envers la guia didàctica	24
5.	Discussió i conclusions	25
6.	Referències documentals	28
7.	Annexos	30
7.1.	Annex 1: Document de la situació d'aprenentatge	31
7.2.	Annex 2: Enquesta	52
7.3.	Annex 3: Guia didàctica per l'elecció de contes per infants d'entre sis i quinze mesos	65

RESUM

Per tots és sabut que la literatura infantil és un element clau en les aules d'educació infantil i en el procés d'aprenentatge dels infants, però aquesta, avui dia, encara es concep de forma generalitzada en tota l'etapa 0-6.

El present estudi emmarca teòricament la implicació de la literatura infantil durant l'etapa lactant i la vincula de forma directa amb el desenvolupament del sistema sensorial dels nadons, tot destacant els beneficis que té, per ells, relacionar l'una amb l'altre. Seguidament, es concreten els materials, temàtiques, tipologies i recursos sensorials més adequats per fer-ho (segons la teoria estudiada i la contribució d'un grup de mestres), a tall d'orientació per les famílies i futures mestres interessades en l'àmbit.

Finalment, s'aporta la posada en pràctica d'una proposta d'intervenció que ha permès establir connexions entre la literatura i la sensorialitat tot demostrant, de manera pràctica i vivencial, la teoria treballada durant aquest estudi.

Paraules clau: Literatura infantil; Sensorialitat; Desenvolupament sensorial; Escola bressol.

ABSTRACT

It's known to everybody that children's literature is a key element in early childhood education classrooms and in the learning process of children but, nowadays, it's still conceived in a generalized way throughout stage 0-6.

This study theoretically frames the implication of children's literature during the nursing stage and relates it directly to the development of the sensory system of babies, highlighting the benefits for them of relating each one to each other. Next, the most appropriate materials, themes, typologies and sensory resources are specified to do so (according to the theory studied and the contribution of a group of teachers), as a guidance for families and future teachers interested in the field.

Finally, it provides the implementation of an intervention proposal that has made it possible to establish connections between literature and sensoriality, demonstrating, in a practical and experiential way, the theory worked during this study.

Key words: Children's literature; Sensoriality; Sensory development; Preschools.

1. Introducció

Nihil est in intellectu quod prius non fuerit sub sensu - Aristòtil

Des que vaig decidir que volia estudiar el grau en educació infantil he tingut especial interès en l'etapa lactant. Considero que, per mala sort, és l'etapa en què menys s'aprofundeix i desperta en mi molts misteris a resoldre.

Per altra banda, des de petita, he sigut una apassionada dels contes infantils. M'encanta veure'ls, llegir-los i reflexionar sobre la intenció que tenen i l'aprenentatge que suposen, però, que passa amb els contes durant els primers mesos de vida? Per què quan pensem en contes per nadons sempre ens venen al cap contes de roba sense cap mena de fil narratiu o història al darrere?

Aquestes dues inquietuds van agafar forma en arribar a una escola bressol en la qual se'm va proposar estar a l'aula de lactants. A més, les educadores del centre estaven rebent una formació en literatura infantil, perquè elles també consideraven que era un terreny que tenien poc dominat. Aquest estudi va prendre sentit quan em vaig adonar que, tot i estar rebent aquesta formació, la part que es dedicava a l'etapa I0 era ínfima. En aquell precís moment, vaig sentir per primera vegada la necessitat d'aprofundir més en aquest àmbit i, sobretot, relacionar-lo amb la realitat dels infants de l'aula d'I0. En veure'ls interactuar i jugar en el seu espai, em vaig adonar que tot allò que despertava el seu interès i motivació implicava els seus sentits. Va ser llavors quan vaig fer la pregunta que posa títol a aquest estudi: quina implicació té o hauria de tenir la sensorialitat en la literatura per nadons?

La present investigació té per objectius esbrinar quina relació s'estableix entre l'interès que puguin presentar els infants davant d'un conte i els recursos sensorials que s'utilitzin per treballar-lo, fer un recull de les tipologies de contes més adients per estar a una aula de nadons i, sobretot, reivindicar la importància que suposa deixar que els infants manipulin els contes, els visquin i els mirin, i l'obligació que tenim els adults de narrar-los-en, de fomentar en ells l'hàbit de lectura, ajudar-los a ampliar el seu vocabulari i, sobretot, de proporcionar-los una estona de benestar en què establir relacions amb el referent i els companys.

2. Marc teòric

Des de la Sociedad Española de Pediatría Extrahospitalaria y Atención Primaria es defineix l'etapa lactant com "el període comprès des dels vint-i-vuit dies fins als dos anys de vida. Una època de grans canvis físics i de fites en el desenvolupament dels infants" (Rubio, 2021).

Per altra banda, segons Piaget, els infants d'entre zero i dos anys de vida es troben a l'etapa sensoriomotora, la qual està caracteritzada per l'ús dels sentits i les habilitats motores per conèixer el món.

2.1. La sensorialitat a l'etapa lactant

S'entén la sensorialitat com la capacitat per percebre sensacions a través dels sentits (RAE).

Per entendre la sensorialitat, primer cal entendre les característiques del sistema sensorial humà, ja que aquest és qui permet que els éssers humans establim contacte amb l'entorn en el qual vivim per descobrir les qualitats i les característiques que el formen.

Segons Bueno (2020), "tots els aprenentatges ens arriben de l'exterior a través dels òrgans dels sentits, sense excepció". Per tant, afirma que els sentits són la nostra porta al món, per conèixer-lo, interpretar-lo i interactuar amb ell. De fet, un dels primers aspectes de maduració cerebral que es produeix durant la primera infància és el desenvolupament sensorial.

L'exercitació sensorial durant la primera infància de la vista, l'oïda, el tacte, l'olfacte, el gust i la propiocepció, resultarà clau per al futur desenvolupament dels nens i les nenes, ja que tots els coneixements posteriors que adquireixin i que hagin d'adquirir s'aniran construint sobre ella. Cal recordar que tot aprenentatge arriba al cervell a través dels òrgans dels sentits, per la qual cosa un bon aprenentatge sensorial a aquestes edats no només contribueix a afavorir la integració d'aprenentatges més efectius posteriorment, sinó que en resulta crucial. Això implica que, a aquestes edats, als nens i a les nenes se'ls ha de proporcionar tanta riquesa i tantes experiències sensorials com sigui possible. (Bueno, 2020, p.5)

Per altra banda, Garcia i Gil (2018) consideren la sensació i la percepció com els processos bàsics del coneixement. Afirmen que és a partir de la sensació i la percepció que, des dels primers mesos de vida, es desenvolupen els processos superiors del coneixement, la intel·ligència i el llenguatge. Això només serà possible a partir del moviment i la interacció amb l'entorn i, a més, servirà per atribuir-li un sentit a aquest.

Per poder proporcionar als infants estímuls i experiències que enriqueixin el seu aprenentatge, és vital exercir l'educació sensorial, entesa com "la manera de proporcionar als infants la possibilitat d'explorar a través dels seus sentits de manera controlada, traçant el camí per reconèixer i entendre els estímuls que es van rebent de l'ambient" (Montessori, 1937). És tal la importància de l'educació sensorial, que no només els sentits hi són presents, sinó que el cervell entra en joc i no serà capaç de sentir, de reaccionar o de pensar si es troba en un buit sensorial. Els sentits possibiliten l'aprenentatge cognoscitiu, però també l'afectiu, l'emocional i el social. En definitiva, permeten el desenvolupament integral del nen. Podem considerar, d'aquesta manera, el món sensorial com la base de tot coneixement (Huarte, 1996). Tal com va dir Aristòtil "res hi ha en l'enteniment que abans no hagi estat en els sentits".

Finalment, en relació amb l'exploració i l'aprenentatge a partir i a través dels sentits, el Departament d'Ensenyament (2012) afegeix que l'acció motriu i la percepció sensorial es coordinen per aportar coneixement sobre el propi cos, el dels altres i de l'entorn en general i que, per tant, les activitats que es proposin hauran de facilitar l'observació de les diferents sensacions corporals, tant si provenen d'un mateix com si provenen del món extern (p.53). A més, esmenta també que les persones educadores han d'estar atentes a les curiositats que manifesta l'infant quan interacciona amb l'entorn natural i social que l'envolta i a les interpretacions que en fa, i que han d'incentivar-ne la descoberta. Per tant, a les aules, s'han de posar a l'abast de l'infant elements de l'entorn que incentivin l'exploració sensorial i l'experimentació (p.56).

Així doncs, es veu com es considera aquesta exploració a partir dels sentits la principal font de descoberta d'un mateix, els altres i l'entorn i, per tant, d'aprenentatge significatiu.

2.2. La literatura infantil a l'etapa lactant

Segons Cervera (1989), es pot definir la literatura infantil com “el conjunt de produccions i activitats que tenen com a vehicle la paraula amb finalitat artística o creativa, i tenen com a receptor l'infant” i té, com a funcions principals, ser font d'aprenentatge a partir del plaer i la diversió, enriquir personalment al lector desenvolupant la seva creativitat i curiositat i apropar l'infant al món que l'envolta i les seves característiques físiques, socials i culturals.

L'efecte que el conte exerceix sobre el nadó és tan immens que el dia que ens adonem de tots els beneficis que té, probablement començarà a formar part dels plans d'estudis en les universitats, i s'instal·li com a teràpia als hospitals. (Montero, 2010, p.2)

La literatura arriba als infants de maneres molt diverses a través dels gèneres literaris com són, per exemple, la poesia, la narrativa o el teatre. Durant l'etapa lactant, aquests gèneres es desenvolupen de diferents formes. Alguns dels exemples més habituals són els jocs de falda, jocs de bressol, rodolins, contes, teatre de titelles, titelles de dit o teatre d'ombres, entre altres.

L'escola és un dels principals mitjans d'accés a la literatura pels infants, i és per això que aquesta té la responsabilitat d'enfocar-la de forma lúdica i divertida, en un ambient acollidor, agradable i estimulant des de l'etapa lactant. D'aquesta manera es fomentarà, des de les edats més primerenques, l'interès per aquesta. El rebuig o plaer cap a la lectura i la literatura que presentin els infants en edats més avançades està estrictament lligat a les sensacions i emocions que van experimentar durant els seus primers contactes amb aquestes (Gómez i Mateo, 2015).

Per altra banda, Corchete (2000) afirma que no cal saber desxifrar les lletres per poder gaudir dels contes, però que cal elaborar activitats que aconseguixin apropar els nadons a la literatura a través de l'afectivitat i la sensibilitat, fent dels contes una via de comunicació entre l'adult i l'infant.

Els llibres faciliten al nadó el reconeixement d'allò més pròxim i més immediat: la seva família, la seva casa, les seves joguines, els animals (...) Als nens els diverteix el joc de descobrir, de conèixer, d'aprendre, i els contes són el mitjà ideal per acostar-los al món de manera simplificada i atractiva. (Corchete, 2000, p.19)

Un dels grans dilemes a l'hora de practicar la literatura amb nadons és quins contes són adequats pels infants d'aquesta edat. Tot i que és cert que un criteri per analitzar l'adequació d'un conte a un infant determinat és la seva edat, cal valorar, també, altres aspectes. Alguns d'aquests haurien de ser, per exemple, el grau de maduresa cognitiva i emocional o els gustos i interessos particulars de cada infant. Per tant, són els propis nens i nenes qui, de mica en mica, ens ha d'anar oferint les pautes a seguir per escollir els contes més adequats per ells, que seran aquells que els faran aprendre i, sobretot, gaudir (Gómez i Mateo, 2015).

Segons les autores Morón i Martínez (2014), en l'actualitat, existeix una mancança de coneixements de les mestres sobre el tema. Aquest dèficit està incentivat, segons elles, en part, perquè no es dona la importància que hauria de tenir a la literatura en el programa curricular d'educació infantil i perquè ens trobem amb biblioteques escolars desactualitzades. De fet, durant molts anys s'ha cregut que, pels infants de zero a dos anys, el més adequat és proporcionar-los llibres de tela suaus i tous. Tot i que és cert que aquests contes serveixen per als nadons, no s'ha d'oblidar que aquests no han de ser els únics que els hem d'oferir.

Pels infants de zero a tres anys les imatges tenen un especial interès, ja que encara no llegeixen. Les il·lustracions han de ser grans i senzilles, acolorides i fàcils d'identificar al seu entorn. L'argument del conte ha de ser molt senzill i pròxim a la seva realitat, com la representació de les rutines quotidianes (alimentació, descans, bany, etc.), la família, els animals, el metge, la casa, les joguines, el parc, etc. El text que acompanya a les imatges ha de ser mínim (pot nomenar, per exemple, el personatge o objecte que apareix). El format del conte ha de facilitar el seu ús; ha d'estar fet amb materials resistents i agradables al tacte, amb fulles gruixudes perquè no es trenquin amb facilitat en manipular-les, vores arrodonides i pàgines plastificades. Poden estar confeccionats amb teles, plàstic o cartró i pot incorporar altres recursos com sons, textures, etc. (Gómez i Mateo, 2015, p.38)

Deixant de banda l'aspecte físic del conte, també hem de tenir en compte el contingut. Aquest ha de ser de qualitat i han de seguir, segons Ferreira (2006), alguns criteris com estar presentat en un registre escrit convencional, ser original i amb un tema que cridi l'atenció dels infants, adequar-se als seus interessos o despertar el seu interès i imaginació.

Finalment, cal destacar que, tot i la gran quantitat de contes infantils de diverses temàtiques i tipologies que trobem en l'actualitat, en cap cas ens hem d'oblidar dels contes tradicionals, que són els que mantenen viva la cultura i la tradició de la societat en la qual creixen els infants.

Leibrandt (2006) pretén reivindicar un espai pels contes tradicionals dins de l'àmbit educatiu tot defensant que, d'aquesta manera, els infants aprendran a gaudir d'aquests contes i a explicar-los, transmetent així el patrimoni cultural de generació en generació.

Els contes són un tresor cultural de cada poble: són ponts entre el passat i el present, entre mons llunyans i el propi món, entre la fantasia i la realitat, ofereixen solucions per a molts problemes relacionats amb la vida actual, fomenten la combinació entre l'adquisició de l'idioma i l'aprenentatge cultural tenint un efecte positiu en el desenvolupament intel·lectual dels nens. (Leibrandt, 2006, p.7)

Finalment, es proposen possibles transformacions creatives per aquests com, per exemple, fer que es desenvolupin a la mateixa ciutat dels infants, afegir-hi elements actuals com ordinadors o televisions, transformar-los a obres de teatre o representacions amb titelles, etc.

2.3. El binomi sensorialitat-literatura

És evident que els nadons entenen els contes de manera molt diferent de la que els pot entendre un adult o un infant d'edat més avançada. Tot i això, aquest fet no implica que no els entenguin.

A l'etapa lactant, els nens i nenes encara tenen molt poc vocabulari i no han acabat de desenvolupar els seus sentits en la seva totalitat. Explicant-los contes, tot i que no els entenguin de manera literal, els estem ajudant a desenvolupar aquests sentits, a ampliar el seu vocabulari i a desenvolupar la seva imaginació i creativitat. Per aconseguir-ho, el més important no és què els expliquem, sinó com ho fem.

A continuació s'exposen diverses maneres d'explicar contes que impliquen un o més sentits dels infants de manera directa.

2.3.1. Literatura infantil i tacte

El sentit del tacte és un àmbit sovint explorat en la literatura infantil, sobretot en aquella pensada expressament per nadons, ja que ajuda als nens a comprendre el món que els envolta i a connectar-se amb els personatges i situacions dels contes.

La manera més evident d'apropar la literatura al sentit del tacte és a través de les textures. Existeixen diversos formats de conte que n'incorporen, els quals van des de aquells fets directament de roba a llibres dusos amb parts elaborades amb diferents materials. Tot i això, també podem fer ús de qualsevol conte per treballar el sentit del tacte, per exemple, proposant diversos materials, novament, fets amb textures diferents, que tinguin relació amb la història explicada i que endinsi els infants, encara més, en aquesta.

Crucianelli (2021) reivindica com el tacte "és el primer idioma i l'últim, i sempre diu la veritat". Tal com explica ella mateixa, el tacte és el primer sentit amb el que comencem a conèixer el món i amb el qual en captem informació. De la mateixa manera, Vila i Cardo (2005) afirmen que el sentit del tacte provoca reaccions generals evidents a la pell de l'infant, tot i que aquestes són diferents depenent de cada part: no és el mateix notar una textura amb la mà que amb el peu.

Una altra manera de relacionar el sentit del tacte amb la literatura infantil són els contes a la pell. Aquesta és una tècnica de narració de contes que es realitza mitjançant massatges i activitats tàctils a la pell dels nens i nenes, generalment a l'esquena, per ajudar-los a connectar amb la història que s'està explicant. Aquest mètode s'utilitza freqüentment a les escoles bressol per fomentar la creativitat, la imaginació i la relaxació dels infants, a més de promoure el seu benestar emocional i físic i ajudar-los a establir vincles amb l'adult. Es tracta d'una tècnica que té el seu origen en la cultura africana i que ha estat adaptada i utilitzada en diferents contextos educatius i socials.

Fent ús d'aquesta tècnica es pretèn proporcionar als infants una experiència en la que puguin involucrar més d'un sentit en l'assimilació del conte, però deixant de banda la vista. Mitjançant aquest mètode s'introdueix els infants en un aprenentatge més profund.

2.3.2. Literatura infantil i oïda

És evident que un dels sentits més estimulats a l'hora d'explicar un conte als infants és la oïda. Tot i això, s'hauria d'intentar anar més enllà i fer ús de diversos recursos per aprofundir més en aquest.

Montero (2010), contacontes amb més de quinze anys d'experiència a la seva professió, explica que, tot i no haver-hi massa informació sobre el tema, gràcies a la seva experiència, ha arribat a la conclusió que la millor manera de cridar l'atenció dels nadons a l'hora d'explicar-los un conte és començar cantant una cançó o fent ús d'algun instrument o recurs auditiu.

Suelo comenzar con una canción para relajarlos. Pero antes, hago sonar un instrumento musical: una pandereta, una flauta o un cuenco tibetano para llamar su atención. Los pequeños giran sus cabezas hacia el sonido y fijan las miradas en el instrumento musical. (Montero, 2010, p.3)

Casanova i García (2018) exposen la importància i els beneficis de l'estimulació auditiva a través de la música en el desenvolupament del llenguatge, sobretot en els primers anys de vida de l'infant. Cal tenir en compte que l'oïda és el primer òrgan que es desenvolupa durant l'embaràs i, per tant, permet que el fetus sigui capaç de sentir abans de néixer. Una vegada ha nascut, l'infant pot observar i escoltar, fet que li permetrà experimentar a través de diferents sons per, més endavant, aconseguir dir paraules. L'estimulació auditiva és essencial pels infants en edats tan primerenques per tal de poder adquirir eines i tècniques d'atenció i concentració. Fent activitats musicals, l'infant millora la seva percepció auditiva i desenvolupa la seva memòria i habilitats motores.

Per altra banda, Suzuki (citada a Prieto, 2011) diu que als infants que són capaços d'escoltar i discriminar els diferents sons els és més fàcil l'aprenentatge escolar i els hi serà més fàcil, en el futur, dominar la seva llengua abans que a qualsevol altre infant que no hagi sigut estimulat auditivament i musicalment.

Feu i Piñero (1996) van afirmar que la capacitat musical dels infants es desenvolupa des dels primers mesos de vida i que els infants, abans de produir la seva primera paraula, ja es comuniquen mitjançant el canal sonor a través de ritmes, melodies, sons, etc. Expliquen aquest fet com l'establiment d'uns "passatges sonors" que es

creen, de manera innata, abans de poder parlar i que condueixen els nadons cap a la socialització. Afirmen, doncs, que aquesta “musicalitat” és el precedent del desenvolupament del llenguatge i, per tant, conclouen que l'ésser humà domina abans l'estructura musical que l'estructura lingüística. Aquest fet, segons Snow (1977), provoca que les mares i cuidadores dels infants es dirigeixin a ells fent ús d'un llenguatge marcadament entonat.

En conclusió, es considera que és quelcom innat que els infants facin ús de la musicalitat a l'hora de parlar i expressar-se i, per tant, és també quelcom innat que els adults ens dirigim a ells, també, fent cantarelles i cantant-los cançons. Aquest fet s'ha de tenir en compte, també, a l'hora d'explicar contes per tal que l'experiència sigui del tot enriquidora i significativa pels infants i estimuli el seu sentit auditiu.

2.3.3. Literatura infantil i vista

El sentit de la vista està present gairebé en el 100% de les interaccions que els nadons tenen amb la literatura i els contes.

Durant els primers mesos de vida, la vista és el sentit menys desenvolupat dels infants. A mesura que passa el temps, es desenvolupa de manera progressiva fins que, als sis mesos de vida, els nadons ja dominen gairebé totes les seves habilitats visuals. Tot i així, és important seguir estimulants-lo. Una bona manera de fer-ho és a partir dels contrastos de blanc i negre, una tècnica impulsada per Maria Montessori i que, actualment, segueix en ús mitjançant targetes visuals de contrastos i, inclús, contes il·lustrats exclusivament en blanc i negre.

Per altra banda, avui dia, una de les grans tècniques (relacionades amb la vista) utilitzades a les aules d'educació infantil per motivar els infants, fomentar la seva curiositat i ajudar-los a desenvolupar la seva atenció són els jocs de llums i ombres, una activitat multisensorial basada en la pedagogia de Reggio, fundada per Loris Malaguzzi, que pretén estimular els infants a través del seu sentit de la vista. A partir d'aquest tipus de joc, es poden treballar aspectes educatius de diverses matèries (entre ells els contes), de manera dinàmica, divertida i diferent. Hi ha diversos materials que ens poden ser útils per fer propostes de llums i ombres com poden ser, per exemple, les taules de llum.

La taula de llum és una eina educativa que pot utilitzar-se de diverses maneres per fomentar l'exploració, l'aprenentatge i la creativitat en els nens i nenes, des de nadons. Aquesta es pot utilitzar per explicar contes de manera didàctica i, sobretot, sensorial. Existeixen, per exemple, contes per explicar a les fosques, que són llibres amb il·lustracions fluorescents que s'il·luminen quan no hi ha llum. Aquesta és una tècnica popular dins de la literatura infantil que ajuda a fomentar la creativitat i la imaginació dels infants. En fer ús d'aquests contes, es crea un ambient de misteri i emoció que pot ajudar a captar l'atenció dels nens i nenes a través del sentit de la vista i a mantenir-los involucrats en la història que s'està explicant. A més, aquesta tècnica també pot ser útil per a ajudar-los a superar la por a la foscor. Una col·lecció destacada de llibres que fan servir aquesta tècnica és la coneguda línia *Contes per llegir a les fosques*, d'Ignasi Valios i Buñuel, amb títols com *La lluna* o *L'univers*, de l'editorial ANAYA.

Tot i això, no cal fer ús de contes especials per poder explicar-los amb llums i ombres. Es poden utilitzar, per exemple, ampolles sensorials (recipients transparents que contenen una varietat d'objectes i materials com sorra, comptes, lluentons, aigua i oli) plenes d'aigua amb purpurina, de materials translúcids com fulls de paper ceba, de figures de plàstic transparent, etc. per crear escenaris i personatges sobre la taula de llum que tinguin a veure amb el conte explicat.

En conclusió, quan es combinen certs materials, com per exemple les ampolles sensorials, que no són més que una adaptació dels coneguts flascons de la calma dissenyats per Montessori, i la taula de llum, basada en la pedagogia de Malaguzzi, es poden crear experiències d'aprenentatge sensorial fascinants pels nens i nenes que els ocasionin una experiència visual única que ajudarà a fomentar l'interès per la història explicada.

3. Mètode

3.1. Objectius i preguntes de recerca

La hipòtesi principal d'aquest estudi és que els nadons es mostraran més interessats i participatius en una situació en que s'explica un conte fent ús de recursos sensorials per nodrir, encara més, la seva narració, que en una en que s'explica el mateix conte fent ús, només, de la pròpia veu.

Tot i això, es plantegen diverses preguntes:

- És realment útil fer ús d'un conte físic per explicar una història als nadons, si després no es deixarà que el toquin i l'explorin?
- Es poden utilitzar recursos sensorials amb tots els contes?
- Quins són aquells contes més rellevants pels infants en l'etapa lactant?
- Quina implicació té la sensorialitat en l'interès que té el nadó cap als contes?

És per això que portant a terme aquesta recerca i la consegüent situació d'aprenentatge es pretén:

- Elaborar un recull de les tipologies de contes necessaris durant l'etapa lactant, amb diversos exemples i recomanacions, que serveixi a les mestres i famílies de l'escola per trobar els més adequats pels infants.
- Fer una anàlisi de l'atenció i interacció que presenten els infants fent una comparativa entre una lectura habitual, sense cap recurs sensorial, i una lectura fent ús de diferents recursos sensorials.
- Descobrir si la hipòtesi esmentada anteriorment és correcta i aconseguir respondre les diverses preguntes de recerca.

3.2. Contextualització

Ens trobem fent pràctiques a l'Escola Bressol Mas Balmanya de Sant Feliu de Guíxols, a l'aula de nadons. Aquests són quatre nenes i tres nens d'entre set i quinze mesos. Són infants molt diversos i cadascun evoluciona al seu ritme: alguns ja caminen i d'altres encara no, alguns mengen sòlids i altres no, etc. Tot i això, es considera que s'adapten bé a gairebé tots els contextos i circumstàncies, i que en general mostren interès per aprendre coses noves. Tots els infants són originaris de Catalunya i, per tant, la llengua no és cap barrera ni amb els mateixos alumnes ni amb les famílies.

L'Escola Bressol Mas Balmanya és una llar d'infants pública que va obrir les portes fa dotze anys a Sant Feliu de Guíxols, un poble d'aproximadament 22.000 habitants

de la Costa Brava. Aquesta consta d'una aula d'I0, dues d'I1 i tres d'I2 i actualment té totes les places que ofereix cobertes.

La llar es defineix com un establiment molt arrelat a la cultura i tradicions del poble. L'eix central del seu PEC i de les activitats que es realitzen al dia a dia a l'escola és la vida quotidiana.

Actualment hi treballen deu educadores que estan realitzant una formació en literatura infantil.

Finalment, la metodologia que s'utilitza a l'escola és el joc lliure a través de diversos espais prèviament planificats i dissenyats per les educadores del centre, tot i que, de tant en tant, es porten a terme diverses propostes de caràcter més dirigit.

3.3. Metodologia i fases de la investigació

La metodologia de recerca aplicada per recollir i analitzar les dades d'aquest estudi és la investigació-acció, la qual busca generar canvis a través de la participació activa de la població involucrada en el problema que s'investiga. Aquesta respon al paradigma naturalista, el qual es caracteritza per emfatitzar l'observació i la descripció de fenòmens tal com es presenten, de manera natural, sense manipulació per part de l'investigador i a la investigació qualitativa inductiva, la qual se centra en la generació de teories i conceptes a partir de l'observació i anàlisi de dades qualitatives. Per tant, totes les dades s'obtenen de forma oberta i subjectiva i s'utilitzen per, posteriorment, fer generalitzacions que serveixen per a un context i època determinats.

Com ja s'ha esmentat anteriorment, portant a terme aquesta recerca es pretén, per una banda, elaborar una guia didàctica que reculli les tipologies de contes més adequats per nadons (afegint exemples o recomanacions) seguint el criteri de les deu educadores de l'Escola Bressol Mas Balmanya i, per altra banda, elaborar, portar a la pràctica i analitzar una proposta didàctica realitzada amb els infants de la mateixa per esbrinar si la hipòtesi esmentada anteriorment és correcta i per aconseguir respondre les preguntes inicials.

Per fer-ho, aquest estudi es dividirà en tres fases:

1. Investigació i fonamentació de caràcter teòric.
2. Investigació pràctica i recollida d'informació a partir d'una proposta didàctica.
3. Recollida d'informació a partir de la realització d'una enquesta.

Per la primera fase, s'han recollit les investigacions de diversos autors envers el tema estudiat i s'han comparat per poder crear un marc teòric que fonamenti les activitats que es proporcionaran a continuació per poder elaborar una proposta didàctica, protagonista de la segona fase de l'estudi. Aquesta ha estat creada pensant en els set infants de l'aula de lactants de l'Escola Bressol Mas Balmanya esmentats anteriorment i es basa en un conte anomenat *Colores*, escrit per Leo Lionni, traduït al castellà per Antonio Rubio i que pertany a l'editorial Kalandraka. Aquest conte serveix per apropar els més petits al ritme i la rima i, alhora, començar a familiaritzar-los amb els colors, tot relacionant-los amb elements quotidians com els núvols o l'herba. A més, com que els personatges que hi surten sempre són els mateixos i l'únic que canvia són els colors, el conte es torna previsible, de manera que proporciona seguretat als infants, que ja s'esperen el que vindrà després.

Aquesta proposta didàctica s'enfoca com una situació d'aprenentatge (annex 1) lligada amb la literatura infantil i la sensorialitat, que consta de quatre activitats que plantegen diverses maneres d'explicar un mateix conte per tal d'arribar a tots els infants i aconseguir que l'aprenentatge sigui del tot significatiu. Tot i que un conte, de per si, ja té implícits molts aspectes sensorials relacionats sobretot amb la vista i l'oïda, s'han plantejat aquestes activitats de manera que vagin més enllà i treballin els sentits de manera més profunda.

Les activitats en les quals es divideix són les següents:

- **Activitat I:** Lectura del conte sense recursos sensorials

Aquesta és la primera activitat de la situació d'aprenentatge i es proposa a tall d'introducció. Es basa a explicar el conte sense fer cap ús de recursos sensorials. L'únic material que s'utilitzarà serà el mateix conte, en format físic, i es narrarà als infants tal com està escrit.

És l'única de les activitats que està pensada per repetir-la durant més d'un dia, per tal que els infants coneguin i es familiaritzin amb el conte abans de dur a terme les tres propostes posteriors.

Per últim, aquesta activitat sense recursos serà la que ens servirà, posteriorment, per poder fer una comparació entre les narracions literàries que impliquen explícitament la sensorialitat i les que no.

- **Activitat II:** Lectura del conte fent ús de diverses textures

Amb aquesta segona activitat es pretén fer un pas més enllà i introduir materials sensorials relacionats amb la lectura durant la narració. Aquests materials consisteixen en cinc "titelles" en forma de ratolí, cadascuna dels colors esmentats durant el conte. Aquestes seran de la mateixa mida i forma, però per afegir un punt més d'estimulació tàctil, cada titella serà d'una textura i material diferent. Aquests titelles estaran fets a mà i seran d'una mida i volum adequat perquè els nadons puguin agafar-los fàcilment.

Els titelles es presentaran dins d'una capsa, afegint així el factor sorpresa que cridarà l'atenció dels infants i activarà la seva curiositat i interès per l'activitat. A mesura que els personatges vagin sortint a la narració, els titelles sortiran de la capsa.

- **Activitat III:** Lectura del conte fent ús de llum i ampolles sensorials

Com a tercera activitat es proposen, de la mateixa manera que en l'anterior, materials relacionats amb el conte durant la narració. En aquest cas, els materials seran diverses ampolles sensorials plenes de diferents objectes o líquids com aigua tenyida, glicerina, purpurina, palletes de colors tallades, etc. per treballar-les amb la taula de llum, a les fosques. Aquestes estaran fetes a mà i seran de la mateixa forma i mida (adequada perquè els nadons puguin agafar-les i manipular-les amb facilitat) però, novament, de diferents colors (els esmentats al conte) i amb diferents materials a l'interior. Així no hi haurà cap factor que els distregui del que es vol treballar: l'estimulació visual.

Les ampolles s'aniran afegint a la taula a mesura que els colors apareguin al conte.

- **Activitat IV:** Lectura del conte fent ús d'instruments

Finalment, com activitat de cloenda, es proposa fer, novament una lectura del conte (fent ús del mateix conte) però aquest cop, afegint música i instruments (estimulació auditiva). En aquest cas, per cada color, es cantarà una cançó relacionada amb aquest fent ús, també, d'un sonall.

Les cançons utilitzades seran les tradicionals cançons catalanes dels colors. Aquestes tenen la mateixa lletra i ritme, però canvia el color, l'objecte i la professió que s'hi esmenta.

Mentre la mestra canti les cançons, tocarà la pulsació amb un sonall. A més, se li oferirà a cada infant un d'aquests instruments perquè puguin imitar el moviment que fa ella i fer-los participants de l'activitat en primera persona.

Durant la posada en pràctica de la proposta es farà una observació sistemàtica tant de cada infant de manera individualitzada com del grup en conjunt. Es tindran en compte els diferents criteris d'avaluació esmentats al document de la situació d'aprenentatge (annex 1).

A més, també es tindrà en compte, no només el que s'extregui de cada activitat, sinó el procés i evolució que s'observi en els infants partint de les característiques que presenten envers la narració de contes, comparant l'abans de la proposta i el després de dur-la a terme.

Finalment, es farà una anàlisi de les diferències, sobretot pel que fa a la interacció i interès, que presenten els infants comparant les seves reaccions davant d'una narració habitual, sense fer ús de materials sensorials, i una narració fent ús de diversos materials sensorial i es realitzarà una comparació de les observacions analitzades amb la teoria estudiada per poder extreure les conclusions oportunes. Totes aquestes es recolliran en un diari de camp que s'anirà ampliant a mesura que es portin a terme les activitats. Per acabar, un cop acabada la posada en pràctica, s'emplenarà una graella d'observació (dins de l'annex 1) per cada infant a partir de les observacions recollides al diari de camp.

Les participants de la recollida de dades realitzada durant la tercera fase de l'estudi han estat les deu educadores de l'Escola Bressol Mas Balmanyà, les quals, com

s'ha esmentat anteriorment, actualment estan rebent una formació en literatura infantil de la mà de l'Anna Juan Cantavella.

Amb intenció d'aconseguir la informació pertinent per poder elaborar una guia completa i amb fonament s'ha dut a terme una enquesta (annex 2). Aquesta és de caràcter individual i anònim i conté, únicament, preguntes de resposta oberta que s'interpreten a partir de patrons semàntics per tal d'obtenir una anàlisi qualitativa. Amb aquesta enquesta es pretén determinar el valor global que les docents que treballen en aquest context atorguen a la literatura infantil quan treballen amb nadons, així com quins criteris tenen en compte a l'hora d'escollir els contes que faran servir (classificació dels contes, criteris de selecció, adequació i rebuig, relació d'aquests amb la sensorialitat, etc.), les vies que utilitzen per avaluar-los i la manera com comparteixen aquesta informació amb la resta de docents.

Un cop obtinguda la informació i les dades necessàries, s'ha procedit a analitzar-la i a comparar les diverses opinions de les docents per poder trobar-ne les similituds. En últim lloc, s'ha realitzat una comparació de les observacions analitzades amb la teoria estudiada per poder extreure les conclusions oportunes.

Finalment, gràcies a aquesta informació, s'ha pogut crear la guia didàctica que s'espera que serveixi per orientar les docents i famílies amb nadons per escollir la tipologia de contes més adequada pels infants de l'escola, i que ofereix diversos exemples actuals.

4. Resultats

4.1. Envers l'enquesta

L'enquesta (annex 2) realitzada a les educadores de l'Escola Bressol Mas Balmanya es divideix en cinc blocs:

1. Introducció: importància de la literatura infantil en l'etapa I0

Dins d'aquest bloc només hi ha una pregunta, enfocada en esbrinar la importància que donen les educadores d'una escola bressol a la literatura infantil quan estan a l'aula de nadons. En aquest cas, el 100% de les educadores han coincidit que és imprescindible començar a introduir la literatura des del primer moment que els nens

i nenes estan a l'escola. A més, més d'una d'elles ha matisat que la literatura infantil no són només els contes, sinó que també són literatura infantil els rodolins, les cantarelles o els jocs de falda, entre altres.

“La literatura infantil és importantíssima en la primera infància. És una eina rica per educar la mirada i el gest dels infants a través dels sentits, tan desperts i tan purs en aquesta etapa. A través de la literatura els infants exploren, juguen i experimenten.”

2. Criteris de selecció de contes per l'etapa I0

Dins d'aquest segon bloc es troben set preguntes sobre diversos aspectes a tenir en compte a l'hora d'escollir un conte per treballar a l'aula.

Sobre les tipologies dels contes a escollir, la majoria de les educadores coincideixen que les més importants per tenir a una aula d'I0 són els contes cantats i els contes visuals amb imatges grans i clares. Tot i això, coincideixen que qualsevol tipologia de conte pot ser treballada en aquesta etapa sempre que s'adapti als alumnes i les seves necessitats.

Per altra banda, en relació amb els contes tradicionals durant l'etapa I0, hi ha hagut més controvèrsia que amb els aspectes anteriors. Tot i que la majoria de les educadores coincideixen que és adequat començar a introduir els contes tradicionals des del primer moment (alguna esmenta que, de fet, així ho va aprendre a la formació que van fer amb l'Anna Juan) per començar a posar els infants en contacte amb les seves arrels i cultura, hi ha una d'elles que creu que és millor no introduir els contes tradicionals fins a I1.

“Depèn del moment i del grup. Si s'introdueixen, s'ha de tenir en compte que siguin senzills i fer-los de curta durada. S'ha de jugar amb les veus per captar la seva atenció.”

Lligat amb aquesta última cita, una de les educadores esmenta que l'important a l'hora d'introduir un conte en aquestes edats no és la història en si, sinó el to amb el qual s'expliqui i la musicalitat que se li doni a la història.

Quant als criteris per escollir un conte adequat per I0, s'esmenten a les respostes:

- Que tingui a veure amb els interessos del grup amb què es vulgui treballar.
- Ser de curta durada.
- Ser coeducador i inclusiu.
- Tenir il·lustracions boniques i atractives.
- Que sigui molt visual o que tingui elements que impliquin algun altre sentit (diferent de la vista), com textures o música.

De la mateixa manera, els criteris que fan que un conte no sigui adequat per I0, segons les respostes de les educadores, són:

- Contes d'estil *Disney*.
- Que siguin sexistes o poc inclusius.
- Que treballin massa contingut o amb històries molt carregades i complexes.
- Que tinguin imatges o il·lustracions poc clares.
- Que no aportin aprenentatges.

Finalment, totes les educadores coincideixen que els contes de tela no són els únics adequats per treballar amb nadons. La majoria d'elles divideix els contes en dues parts: contes que han d'estar a l'abast dels infants i contes que no. Segons elles, els primers, han d'estar fets o bé d'un material dur i no tòxic, com per exemple el cartoné, o bé de tela, i han de tenir les cantonades arrodonides, de manera que els infants els puguin tocar i se'ls puguin posar a la boca sense córrer perill. A més, també coincideixen que aquests han de ser d'una mida adequada per poder ser manipulats pels infants de manera fàcil. En canvi, els segons, poden ser de qualsevol classe de material, ja que només els ha de tocar l'adult.

3. Relació de la literatura infantil i la sensorialitat en l'etapa I0

El tercer bloc està enfocat a la relació de la literatura infantil amb la sensorialitat en l'etapa lactant i consta únicament de quatre preguntes.

En aquest, les educadores coincideixen que els nadons són éssers sensorials i que, per tant, tot el que reben és a través dels sentits (com tothom, però en aquesta etapa encara més), inclosa la literatura. El 100% d'aquestes creu que un conte que

impliqui musicalitat, rima o rodolins serà molt més interessant i motivador pels infants d'aquestes edats tan primerenques.

“Per despertar els sentits, necessitem els sons, les imatges, les textures, fins i tot les olors o els gustos, per tant tot els estímuls que es puguin introduir d'una manera coherent i ordenada penso que són molt interessants per anar construint coneixement i generar les primeres vivències i experiències”.

Els recursos sensorials per treballar els contes que més es recomanen a les respostes són:

- Titelles.
- Instruments musicals.
- Sons.
- Imatges.
- Textures.
- Olor.
- Gustos.
- Cançons.
- Elements brillants.
- Llums.

Tot i això, gairebé el 100% de les educadores creu que NO es poden fer ús de recursos sensorials amb tots els contes.

4. Avaluació dels contes treballats a l'aula d'I0

Al quart bloc hi ha set preguntes més, en aquest cas en relació amb l'avaluació que es fa d'un conte després d'haver-lo treballat i com es comparteixen les observacions extretes amb la resta de companyes dins de l'escola.

En aquest cas, el que les educadores esperen d'un conte és:

- Que sorprengui els infants.
- Que agradi no només als infants, sinó també a l'educadora, de manera que el gaudeixin conjuntament.
- Que interessi als infants i es mostrin participatius i atents.
- Que proposi coses divertides.

- Que ajudi els infants a comprendre el món.
- Que promogui la imaginació dels infants i els motivi a aprendre.
- Que ajudi els infants a explorar la seva creativitat.

Tot i això, la majoria coincideix en el fet que hi ha molts factors que intervenen que una narració vagi bé o no, com per exemple l'espai en què s'explica, el moment del dia, la tonalitat de veu amb el que s'explica, els recursos que s'hi utilitzen, etc. i, per això, creuen que per saber si un conte funciona o no amb un grup concret d'alumnes, aquest s'ha de repetir més d'un cop.

Per altra banda, per recomanar un conte a una companya de l'escola, la majoria de les educadores coincideixen que, com a mínim, algun infant ha de reaccionar davant d'aquest amb sorpresa i entusiasme, i fins i tot demanant-lo novament (en el cas dels nadons assenyalant, portant-te el conte, fent gestos, etc.). Tot i això, estan d'acord que no cal que tots els infants reaccionin d'aquesta manera, ja que el que agrada a un no ha de per què agradar a la resta. També creuen que és molt important que el conte agradi a la persona que l'explica.

Finalment, expliquen que des que estan fent la formació en literatura infantil estan intentant crear un itinerari comú perquè els contes que es treballen a totes les aules i cursos tinguin coherència entre ells, però que és criteri de cada educadora escollir quins contes treballa a la seva aula i quins no. Tot i això, consideren imprescindible donar i rebre *feedback* dels contes que es treballen durant el curs i alguna proposta, fins i tot, gravar-se narrant o narrar contes entre elles per millorar i saber com treballa un mateix conte cadascuna.

5. Cloenda: recomanació de contes per l'etapa I0

En aquest últim bloc es demana a les educadores que recomanin contes que els han funcionat o els ha agradat treballar a l'aula d'I0 i que, en canvi, esmentin algun que no els ha agradat o no els agradaria fer servir.

Per una banda, els recomanats han estat:

CONTES CANTATS

- Col·lecció "Del bressol a la lluna" de l'editorial Kalandraka.
- "Meu", editorial Kalandraka

- “Lluna”, editorial Kalandraka
- “Cinc”, editorial Kalandraka
- “Cinc en un llit”, editorial Edelvives.

CONTES RIMATS

- “Colores”, editorial Kalandraka.

CONTES TRADICIONALS EN VERSIÓ ADAPTADA

- “Els tres porquets”

ÀLBUMS IL·LUSTRATS

- “Esto no es un libro”, editorial Phaidon Press Limited.
- “De què fa gust la lluna?”, editorial Kalandraka.
- “El ratolí i la pilota vermella”, editorial Juventud.
- “De quin color és un petó?”, editorial Animallibres.

En canvi, els contes rebutjats han estat:

- Contes *Disney*.
- Contes de l'editorial Panini.
- En Quim va a la muntanya.
- L'aneguet lleig.
- Contes llargs (en general).

4.2. Envers la posada en pràctica de la situació d'aprenentatge

Els resultats de la posada en pràctica de la situació d'aprenentatge, els quals han estat extrets del diari de camp i la posterior graella d'observació (dins de l'annex 1) han estat els següents:

- 1. Els infants, en general, SI s'han mostrat més participatius i atrets per les activitats amb recursos sensorials que per la narració habitual.**

L'objectiu que ha motivat la creació i posada en pràctica d'aquesta situació d'aprenentatge sempre ha estat esbrinar si els nadons se senten igual d'atrets per una narració sense recursos sensorials que per una amb recursos sensorials i si

aquests es poden utilitzar amb un conte que inicialment no està pensat per això. Un cop fetes les activitats i analitzades les observacions, s'ha conclòs que els nadons, generalment, si se senten més motivats i participatius durant les activitats que impliquen materials i recursos que fomenten el seu desenvolupament sensorial.

2. Els infants que habitualment se senten interessats per les narracions de contes, es desvinculen a l'hora de fer servir altres materials.

Si bé és cert que els infants, en general, s'han mostrat més interessats (en totes les ocasions) en les narracions que impliquen recursos sensorials, s'ha conclòs que, realment, els recursos extra serveixen per a aquells infants que habitualment no se senten del tot interessats per les narracions i els contes.

S'ha observat que, a l'aula d'I0 de l'Escola Bressol Mas Balmanya, les alumnes que des de sempre es mostren interessades en els contes, han mostrat pràcticament la mateixa o, fins i tot, menys interacció amb recursos sensorials que sense. Es creu que aquest fet es deu que, en trobar-se en edats tan primerenques, no han trobat la relació directa entre els contes i les activitats proposades, especialment en l'activitat que implica la taula de llum. En canvi, els alumnes que normalment, quan es fa una narració o s'explica un conte, no es mostren atents ni interessats per aquesta, s'hi han sentit més atrets quan hem afegit altres recursos i materials.

Finalment, tenint en compte els criteris d'avaluació (explicats dins de l'annex 1), en trets generals, la majoria dels infants han fet ús de més gestos per comunicar-se, han fet servir més el seu cos per descobrir i manipular els materials proporcionats, i han mostrat més interès, almenys, en alguna de les activitats sensorials proposades que en la narració sense cap recurs més que la mateixa veu de l'adult.

4.3. Envers la guia didàctica

L'objectiu d'elaborar una guia didàctica (annex 3) ha estat, des del principi i com ja s'ha esmentat anteriorment, poder ajudar a educadores i famílies a escollir els contes que més s'adeqüen als seus nadons. És per això que s'ha decidit no crear una guia formal, avorrida i poc visual i, en canvi, s'ha elaborat un document simple, curt, visual i concís on es poden trobar les cinc tipologies que s'han considerat més

adequades per treballar amb els infants pertanyents a l'etapa lactant. Finalment, s'han afegit sis contes recomanats per cadascuna, aportant la informació de l'editorial i col·lecció a la qual pertanyen, el seu títol i la imatge de la seva portada.

5. Discussió i conclusions

Fa ja uns mesos, s'iniciava aquest estudi amb l'objectiu de respondre a la següent pregunta: *realment es mostren més interessats i participatius els nadons en una situació en què s'explica un conte fent ús de recursos sensorials per nodrir, encara més, la seva narració, que en una en què s'explica el mateix conte fent ús, només, de la pròpia veu?* La hipòtesi, en aquell moment, era que sí.

Ara, uns quants mesos més tard i després d'haver realitzat una investigació de caràcter no només teòric, sinó també pràctic, es pot concloure que es tenia raó i que, efectivament, els nadons es mostren, generalment, més interessats i participatius quan fem ús de recursos sensorials durant la narració d'un conte, tot i que probablement no hi ha tanta diferència com s'esperava al principi. A més, un cop posada en pràctica la situació d'aprenentatge i analitzades les observacions i els resultats extrets, és pertinent matisar aquesta afirmació i afegir-li una altra idea: la importància, a l'hora de fer una proposta per treballar un conte, de crear activitats que estiguin directament relacionades amb aquest. S'ha vist i comprovat que, en cas contrari, alguns dels infants perden el fil i deixen de tenir interès en la història o la narració.

Podem comparar, per exemple, l'activitat 2 amb l'activitat 3 de la proposta (annex 1). En el cas de l'activitat 2, el material proposat tenia relació directa amb el conte explicat, ja que es tractava de titelles amb la mateixa forma i color que els personatges del conte. En el cas de l'activitat 3, el material suggerit tenia relació indirecta amb aquest, perquè es tractava d'ampolles sensorials que, tot i que compartien els seus colors amb els colors del conte, no tenien res més en comú. En el cas de la primera, els infants en tot moment continuaven mirant el conte i interessant-se per ell, inclús més que normalment. En canvi, en la segona, en quant van començar a veure les ampolles sensorials i els efectes que feien amb la llum, es van desvincular, en un grau o un altre, del conte i de la narració.

Tot i això, és important destacar que si es poden fer activitats relacionades amb narracions i contes durant l'etapa lactant (i fins i tot, només narracions) i que els infants si es mostren interessats i participatius en aquestes, independentment de si entenen la història que se'ls explica o no. Els nens i nenes gaudeixen d'aquests moments perquè impliquen una connexió amb l'adult i amb els seus propis sentits, i és la millor manera d'educar la seva oïda i que comencin a introduir vocabulari al seu repertori.

Un cop arribats a aquest punt, podem respondre una de les preguntes que es plantejaven a l'inici d'aquesta investigació: *És realment útil fer ús d'un conte físic per explicar una història als nadons, si després no es deixarà que el toquin i l'explorin?* I la resposta (basada en l'experiència pràctica de la situació d'aprenentatge i l'estada a l'aula d'10 de l'Escola Bressol Mas Balmanya) és no. Els nadons, en l'etapa lactant, estan més que mai en ple moment d'experimentació sensorial i manipulació. Durant la primera narració del conte es va fer la prova d'explicar-lo i endreçar-lo, sense després deixar que els infants l'agafessin i el manipuleessin i, tots ells, sense excepció, es van mostrar totalment desubicats, enfadats i alguns, fins i tot, intentaven agafar-lo de la lleixa en el que s'havia deixat endreçat. Els nadons tenen la necessitat de tocar i encara no tenen la capacitat cognitiva d'entendre per què no poden fer-ho. Per tant, no estic d'acord amb les afirmacions de les educadores a l'enquesta quan es refereixen que hi ha contes que no han d'estar a l'abast dels infants.

Continuant amb la importància de la sensorialitat en tots els aspectes que tenen a veure amb els nadons, podem respondre una altra de les preguntes inicials de l'estudi: *Quina implicació té la sensorialitat en l'interès que té el nadó cap als contes?* En aquest cas, la resposta és que té una implicació total. En l'enquesta realitzada a les educadores de l'escola, se'ls preguntava si creuen que es pot fer ús de recursos sensorials amb tots els contes (un altre dels dubtes inicials de l'estudi) i la resposta de totes va ser que no, que hi ha contes amb els quals es pot i altres amb els que no. Aquesta resposta demostra la desconexió total que es té sobre el que implica narrar un conte als infants en l'etapa lactant. El simple fet de fer ús de la pròpia veu, dels gestos, o del mateix conte físic, ja implica sensorialitat. Els nens i nenes de menys d'un any només capten el punt sensorial dels contes. En aquestes edats tan primerenques, encara no entenen la història de manera literal, no

segueixen el fil narratiu dels contes ni comprenen totalment els seus personatges. El que els infants capten són els sons, les onomatopeies, els colors, les formes, les textures i tot això és, en si mateix, un aspecte sensorial.

Finalment, gràcies a l'experiència adquirida durant la posada en pràctica de la situació d'aprenentatge, l'estada a l'Escola Bressol Mas Balmanya i les respostes de les educadores a l'enquesta s'ha aconseguit respondre, tot i que de forma subjectiva i generalitzada, a l'última de les preguntes inicials d'aquest estudi: *Quins són aquells contes més rellevants pels infants en l'etapa lactant?* La resposta és que tots els contes són rellevants durant totes les etapes (dins de l'educació 0-3). Totes les educadores de l'escola bressol coincideixen que aquest és un dels aprenentatges que més marcats els han quedat de la formació que han rebut de l'Anna Juan. Tots els contes es poden fer servir amb els nadons sempre que adaptem el temps que triguem a narrar-los i adequem els recursos que n'utilitzem per captar la seva atenció i fomentar la seva participació. Tot i això, és cert que a l'enquesta es destaca la importància de fer ús, preferiblement o en més mesura, de contes molt visuals, simples, repetitius i amb sons i onomatopeies durant l'etapa lactant.

Per acabar, ara sí, amb aquest estudi, cal destacar que els contes són realment quelcom important durant aquesta etapa i que totes les educadores que han participat en la investigació afirmen fer-ne o haver-ne fet ús com a un dels grans recursos de la seva aula, tot i que (llastimosament) no tant com a altres cursos.

Així doncs, ha quedat demostrat que llegir contes als nadons té molts beneficis en el seu desenvolupament cognitiu i el seu aprenentatge. La finalitat d'aquest estudi sempre ha estat reivindicar la importància de proporcionar, a educadores i famílies, informació i formació sobre literatura infantil i desbancar el mite que els nadons no entenen els contes i que, per tant, no cal introduir-los fins edats més avançades.

Espero que la meva investigació em serveixi en el meu futur com a mestra i, evidentment, poder-la ampliar i actualitzar amb el temps tot proposant nova informació teòrica i després d'haver adquirit més experiència pràctica, però, sobretot, espero que serveixi per posar llum en el camí d'algú que ho necessiti.

6. Referències documentals

- Bueno i Torrens, D. (2017). *Neurociencia para educadores: todo lo que los educadores siempre han querido saber sobre el cerebro*. Barcelona, Editorial Octaedro.
- Bueno i Torrens, D. (2019). *Neurociencia aplicada a la educación*. Madrid, Editorial Síntesis.
- Bueno i Torrens, D. (2020). La importancia del aprendizaje sensorial. *Central internacional. Ruta Maestra, Ed. 29*. Editorial Santillana. <https://rutamaestra.santillana.com.co/wp-content/uploads/2020/09/2-LA-IMPORTANCIA-DEL-APRENDIZAJE-SENSORIAL.pdf>
- Casanova, M. J., & García, I. N. (2018). La estimulación auditiva a través de la música en el desarrollo del lenguaje en educación infantil. *Revista electrónica de investigación y docencia*, 20. <https://doi.org/10.17561/reid.n20.7>
- Cervera, J. (1989). *En torno a la literatura infantil*. CAUCE, *Revista de Filología y su Didáctica*, nº2 12, 157-168. 2008, Instituto Cervantes. https://cvc.cervantes.es/literatura/cauce/pdf/cauce12/cauce_12_007.pdf
- *Contes sobre la pell. Bambú és joc*. (s. f.). bambuesjoc. <https://www.bambuesjoc.com/contes-sobre-la-pell>
- Corchete Sánchez, T. (2000). Ronda de libros: una propuesta para acercar los libros a los bebés. *Educación y biblioteca: revista de documentación y recursos didácticos*, 12 (112), 19-22. <http://redined.mecd.gob.es/xmlui/handle/11162/37219>
- Crucianelli, L. (2021). La necessitat de tocar. *Filosofies de la pandèmia. Retorn a la condició humana. La maleta de Portbou*, nº44. Editorial ARA Balears. https://moodle2.udg.edu/pluginfile.php/1475147/mod_resource/content/1/LA%20NECESSITAT%20DE%20TOCAR.%20Laura%20Crucianelli.pdf
- Ferreira Jardim, M. (2006). Criterios para análisis y selección de textos de literatura infantil. *Cuadernos Literarios*, 3(6), 77-87. <https://doi.org/10.35626/cl.6.2006.124>
- Feu, M.J. & Piñero, C.C. (2008). Pasajes sonoros en la primera infancia: retrato musical de la narración infantil. *Eufonía: Didáctica de la música*, 43, 40-48. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2569906>

- Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament (2012). *Currículum i orientacions. Educació infantil primer cicle*. https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/coll_eccions/curriculum/curriculum-infantil-1cicle.pdf
- Gómez Amorós, M. & Mateo Peñalver, E. (2015). *Expresión y Comunicación - Formación profesional, Unitat 2*. Macmillan Education. <https://www.macmillaneducation.es/formacion-profesional/grado-superior/educacion-infantil/expresion-y-comunicacion/>
- Huarte, A. (1996). Pre-entrenamiento auditivo e implicaciones en el desarrollo madurativo del niño. *Revista de logopedia, foniatría y audiolología*, 16 (1), 0214-4603. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5338998>
- *Ignasi Valios i Buñuel - Anaya Infantil y juvenil*. (s. f.). <https://www.anayainfantilyjuvenil.com/autor/ignasi-valios-i-bunuel/0/>
- Leibrandt, I. (2006). La importancia de los cuentos tradicionales para la educación infantil y el aprendizaje de idiomas. *Universidad de Navarra*. <https://dadun.unav.edu/bitstream/10171/22424/1/cuento-tradicional.pdf>
- Montero, B. (2012). Bebecuentos, esos grandes olvidados. *CLIJ: Cuadernos de literatura infantil y juvenil*, 25(246), 30-34. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3872484>
- Montessori, M. (2003). *El método de la pedagogía científica aplicado a la educación de la infancia*.
- Morón Olivares, E., & Martínez Aguilar, C. (2014). Las dificultades de los futuros maestros ante la LIJ: el ejemplo de Alfahuí. *Impossibilia. Revista Internacional de Estudios Literarios*, 8, 194-207. <https://doi.org/10.32112/2174.2464.2014.107>
- P, M. C. (2016, 10 novembre). Las botellas sensoriales, un método de estimulación para niños de lo más divertido. *Diario Sur*. <https://www.diariosur.es/sociedad/201611/09/botellas-sensoriales-metodo-estimulacion-20161109105251.html>
- Rodríguez, Gregorio (1999); Gil, Javier; García, Eduardo. Metodología de la investigación cualitativa. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Vila, B. & Cardo, C. (2005). *Material sensorial (0-3 años): Manipulación y experimentación*. Graó.

ANNEX 1

DOCUMENT DE LA
SITUACIÓ
D'APRENTATGE

SITUACIÓ
D'APRENENTATGE

DESCOBRIM

ELS RATOLINS

ALBA LUPIAÑEZ

4T MEI

PRÀCTICUM II

22/05/2023

ÍNDEX

- 1. Descripció**
  - a. Context**
  - b. Proposta**
  - c. Justificació teòrica**
- 2. Competències específiques, sabers i criteris d'avaluació**
- 3. Objectius d'aprenentatge**
- 4. Desenvolupament de la situació d'aprenentatge**
  - a. Descripció de les activitats abans de posar-les en pràctica**
  - b. Avaluació**
- 5. Descripció i valoració de la posada en pràctica**
  - a. Descripció de la posada en pràctica de les activitats**
  - b. Anàlisi de les evidències recollides**
  - c. Reflexió crítica i propostes de millora**
- 6. Referències bibliogràfiques**
- 7. Annexos**
  - a. Model de graella d'observació**

1. Descripció

a. Context

Aquesta situació d'aprenentatge ha estat elaborada pensant en els vuit infants de l'aula de lactants de l'Escola Bressol Mas Balmanya de Sant Feliu de Guíxols. Aquests són quatre nenes i quatre nens d'entre set i quinze mesos. Són infants molt diversos i cadascun evoluciona al seu ritme: alguns ja caminen i d'altres encara no, alguns mengen sòlids i altres no, etc. Tot i això, considero que s'adapten bé a gairebé tots els contextos i circumstàncies, i que en general mostren interès per aprendre coses noves. Tots els infants són originaris de Catalunya i, per tant, la llengua no és cap barrera ni amb els mateixos alumnes ni amb les famílies.

L'Escola Bressol Mas Balmanya és una llar d'infants pública que va obrir les portes fa dotze anys a Sant Feliu de Guíxols, un poble d'aproximadament 22.000 habitants de la Costa Brava. Aquesta consta d'una aula d'I0, dues d'I1 i tres d'I2 i actualment té totes les places que ofereix cobertes.

La llar es defineix com un establiment molt arrelat a la cultura i tradicions del poble. L'eix central del seu PEC i de les activitats que es realitzen al dia a dia a l'escola és la vida quotidiana.

Finalment, la metodologia que s'utilitza a l'escola és el joc lliure a través de diversos espais prèviament planificats i dissenyats per les educadores del centre, tot i que, de tant en tant, es porten a terme diverses propostes de caràcter més dirigit.

b. Proposta

La meua proposta, com ja he esmentat anteriorment, va adreçada a infants d'entre set i quinze mesos. Com a futura mestra, crec essencial que durant aquesta etapa, els infants es desenvolupin i creixin en un entorn enriquidor i ple d'estímul que els ajudin a adquirir els coneixements pertinents per la seva edat i, sobretot, que estiguin basats en els seus interessos i necessitats.

Fa ja un temps que més d'un alumne de la classe mostra molt d'interès pels contes i per passar estones tranquil·les en les quals l'adult està pendent d'ells i els explica quelcom.

Actualment, hi ha dos contes que es treballen a l'aula diàriament durant l'estona del bon dia, però sembla que necessiten més.

Es proposen, per tant, com a situació d'aprenentatge lligada amb la literatura infantil (tema pel qual els infants comencen a mostrar-se més interessats que abans) i amb la sensorialitat (aspecte que pren una importància vital durant els primers mesos de vida), quatre activitats que plantegen diverses maneres d'explicar un mateix conte per tal d'arribar a tots els infants i aconseguir que l'aprenentatge sigui del tot significatiu. És per això que, tot i que un conte, de per si, ja té implícits molts aspectes sensorials relacionats, sobretot, amb la vista i l'oïda, he volgut plantejar, per aquesta proposta, quatre activitats que vagin més enllà i treballin els sentits de manera més profunda.

El conte escollit per elaborar les diferents activitats es titula COLORES, està escrit per Leo Lionni, traduït al castellà per Antonio Rubio i pertany a l'editorial Kalandraka.

Aquest conte serveix per apropar els més petits al ritme i la rima. A més, alhora, comencen a familiaritzar-se amb els colors, tot relacionant-los amb elements quotidians com els núvols o l'herba.

Per últim, com que els ratolins sempre són els mateixos i l'únic que canvia són els colors, el conte es torna previsible, de manera que proporciona seguretat als infants, que ja s'esperen el que vindrà després.

A banda del conte, que és el fil conductor de les activitats, el més important que es treballa durant aquesta situació d'aprenentatge és la sensorialitat. Des que naixem utilitzem els sentits, ja que són essencials per conèixer el nostre entorn. Els infants de l'aula de lactants encara estan en una etapa molt primerenca de la seva vida i, per tant, és crucial que estimulem aquests sentits a través del joc sensorial, el qual ens permet treballar els continguts des d'un vessant molt més lúdic, fent possible que l'infant pugui ser el protagonista del seu aprenentatge.

c. Justificació teòrica

Segons David Bueno (*Neurociencia para educadores, 2017; Neurociencia aplicada a la educación, 2019*), tots els aprenentatges ens arriben de l'exterior a través dels òrgans dels sentits, sense excepció. Per tant, afirma que els sentits són la nostra porta al món, per conèixer-lo, interpretar-lo i interactuar amb ell. Esmenta, també, que un dels primers aspectes de maduració cerebral que es produeix durant la primera infància és el desenvolupament sensorial.

Per poder proporcionar als infants estímuls i experiències que enriqueixin el seu aprenentatge, és vital exercir l'educació sensorial, entesa com la manera de proporcionar als infants la possibilitat d'explorar a través dels seus sentits de manera controlada, traçant el camí per reconèixer i entendre els estímuls que es van rebent de l'ambient (Montessori, 1937). És tal la importància de l'educació sensorial, que no només els sentits hi són presents, sinó que el cervell entra en joc i no serà capaç de sentir, de reaccionar o de pensar si es troba en un buit sensorial. Els sentits possibiliten l'aprenentatge cognoscitiu, però també l'afectiu, l'emocional i el social. En definitiva, permeten el desenvolupament integral del nen. Podem considerar, d'aquesta manera, el món sensorial com la base de tot coneixement (Alicia Huarte, 1996).

Per altra banda, la literatura arriba als infants de maneres molt diverses a través dels gèneres literaris com són, per exemple, la poesia, la narrativa o el teatre. Durant l'etapa lactant, aquests gèneres es desenvolupen de diferents formes. Alguns dels exemples més habituals són els jocs de falda, jocs de bressol, rodolins, contes, teatre de titelles, titelles de dit o teatre d'ombres, entre altres.

L'escola és un dels principals mitjans d'accés a la literatura pels infants, i és per això que aquesta té la responsabilitat d'enfocar-la de forma lúdica i divertida, en un ambient acollidor, agradable i estimulants des de l'etapa lactant. D'aquesta manera es fomentarà, des de les edats més primerenques, l'interès per aquesta. El rebuig o plaer cap a la lectura i la literatura que presentin els infants en edats més avançades està estrictament lligat a les sensacions i emocions que van experimentar durant els seus primers contactes amb aquestes (Expresión y Comunicación. Macmillan, 2018).

Segons les autores Morón Olivares i Martínez Aguilar (2014), en l'actualitat, existeix una mancança de coneixements de les mestres sobre el tema. Aquest dèficit està incentivat, segons elles, en part, perquè no es dona la importància que hauria de tenir a la literatura en el programa curricular d'educació infantil i perquè ens trobem amb biblioteques escolars desactualitzades. De fet, durant molts anys s'ha cregut que, pels infants de zero a dos anys, el més adequat és proporcionar-los llibres de tela suaus i tous. Tot i que és cert que aquests contes serveixen per als nadons, no s'ha d'oblidar que aquests no han de ser els únics que els hem d'oferir.

Pels infants de zero a tres anys les imatges tenen un especial interès, ja que encara no llegeixen. Les il·lustracions han de ser grans i senzilles, acolorides i fàcils d'identificar al seu entorn. L'argument del conte ha de ser molt senzill i pròxim a la seva realitat, com la representació de les rutines quotidianes (alimentació, descans, bany, etc.), la família, els animals, el metge, la casa, les joguines, el parc, etc. El text que acompanya a les imatges ha de ser mínim (pot nomenar, per exemple, el personatge o objecte que apareix). El format del conte ha de facilitar el seu ús; ha d'estar fet amb materials resistents i agradables al tacte, amb fulles gruixudes perquè no es trenquin amb facilitat en manipular-les, vores arrodonides i pàgines plastificades. Poden estar confeccionats amb teles, plàstic o cartró i pot incorporar altres recursos com sons, textures, etc. (Expresión y Comunicación. Macmillan, 2018).

Finalment, cal destacar que a l'etapa lactant, els nens i nenes encara tenen molt poc vocabulari i no han acabat de desenvolupar els seus sentits completament. Explicant-los contes, tot i que no els entenguin de manera literal, els estem ajudant a desenvolupar aquests sentits, a ampliar el seu vocabulari i a desenvolupar la seva imaginació i creativitat. Per aconseguir-ho, el més important no és què els expliquem, sinó com ho fem. És evident que els nadons entenen els contes de manera molt diferent de la que els pot entendre un adult o un infant d'edat més avançada. Tot i això, aquest fet no implica que no els entenguin. Per tant, és vital, com ja he esmentat anteriorment, explicar contes als infants i estimular el seu gust per la literatura.

2. Competències específiques, sabers i criteris d'avaluació

Eixos	C. Específiques	Sabers	Criteris Avaluació		
<p>Eix 2:</p> <p>Un infant que es comunica amb diferents llenguatges</p>	<p>Interpretar, comprendre i expressar missatges per avançar en la comunicació i la construcció de nous aprenentatges, mostrant interès i iniciativa.</p>	<p><i>Intenció i elements de la interacció comunicativa</i></p>	<p>En relació amb l'objectiu 1:</p> <p>Fer ús de diversos llenguatges no verbals com gestos o sons per comunicar-se.</p>		
		<p>Desig de comunicar-se com a base de l'intercanvi comunicatiu.</p>			
		<p>Utilització de les possibilitats motrius del cos amb intencionalitat comunicativa i expressiva (gestos, moviment dels braços, etc.)</p>			
				<p>Manifestació d'actituds comunicatives significatives: atenció conjunta, mirada referencial i escolta atenta.</p>	
				<p><i>Comunicació oral - Expressió, comprensió i diàleg</i></p>	<p>En relació amb l'objectiu 3:</p> <p>Iniciar-se en l'ús de la llengua oral començant a imitar els sons de les paraules i la seva entonació.</p>
			<p>Comprensió de les intencions i dels missatges amb una escolta activa, reconeixent els diferents senyals comunicatius: gest, entonació...</p>		
	<p>Iniciació en la descoberta i l'ús de la llengua oral com a oportunitat d'expressió i representació.</p>				

<p>Eix 2:</p> <p>Un infant que es comunica amb diferents llenguatges</p>		Ampliació progressiva del repertori lingüístic.	
		Interès, gaudi i participació en intercanvis lúdics amb la llengua oral.	
	<p>Expressar-se de manera entenedora, personal i creativa mitjançant diferents contextos comunicatius.</p>	<p><i>Llenguatge i expressió musical</i></p>	<p>En relació amb l'objectiu 4:</p> <p>Fer ús de les capacitats perceptives del propi cos per descobrir els diversos materials.</p> <p>En relació amb l'objectiu 2:</p> <p>Participar i mostrar interès en la lectura i les activitats proposades.</p>
		Iniciació en la descoberta i ús del llenguatge musical com a oportunitat d'expressió i representació.	
		Descoberta de les possibilitats sonores i expressives de la veu, del cos, dels objectes i dels instruments.	
		<p><i>Literatura infantil</i></p>	
		Progressiu interès i gaudi pels textos literaris infantils orals i escrits.	
		Creació de vincles afectius i lúdics amb les persones que comparteixen els relats i amb els textos literaris.	
		Ampliació progressiva del ventall de cançons de bressol, jocs de falda, moixainescontes.	
		Inici de la lectura d'imatges significatives i la descodificació dels signes visuals més usuals en l'entorn proper.	

<p>Eix 3:</p> <p>Un infant que descobreix l'entorn amb curiositat</p>	<p>Observar i reconèixer característiques de materials i elements i establir relacions entre ells, mitjançant l'experimentació i la manipulació sensorial, per avançar cap a estructures de pensament cada vegada més complexes desenvolupant habilitats de raonament matemàtic.</p>	<p><i>Diàleg corporal amb l'entorn. Exploració d'objectes i materials.</i></p>	<p>En relació amb l'objectiu 5:</p> <p>Observar i manipular els diferents materials per descobrir les seves qualitats sensorials.</p>
		<p>Observació de qualitats perceptibles i exploració d'elements de l'entorn.</p>	
		<p>Diferenciació d'algunes qualitats sensorials fruit de l'observació i exploració amb els objectes, materials, elements de l'entorn natural i de la comparació de les seves propietats i atributs.</p>	

3. Objectius d'aprenentatge

1. Progressar en l'expressió per mitjà de diversos llenguatges no verbals, tot manifestant habilitats per comunicar-se.
2. Mostrar interès i gaudi per la literatura infantil participant en les activitats proposades i interactuant amb l'adult i la resta de companys.
3. Iniciar-se en la descoberta i l'ús de la llengua oral ampliant, progressivament, el seu repertori lingüístic i el seu vocabulari.
4. Conèixer el propi cos i les seves capacitats sensorials a partir de les diferents possibilitats sonores, visuals i tàctils dels materials suggerits.
5. Començar a conèixer i diferenciar els diferents atributs sensorials i perceptius mitjançant la comparació dels diferents elements treballats.

4. Desenvolupament de la situació d'aprenentatge

Aquesta situació d'aprenentatge es portarà a terme durant dues setmanes lectives, entre el 3 i l'11 de maig, en dies no consecutius, desenvolupant cada activitat (excepte la primera, que s'anirà repetint durant les dues setmanes prèvies a les activitats per habitar els infants al conte), en un dia diferent.

Cada activitat durarà entre 15 i 20 minuts, durant o després de l'estona del bon dia (entre les 9 i les 10 del matí, aproximadament), donat que són nadons i encara es cansen amb propostes més llargues. Tot i això, si es considera que els infants necessiten dedicar més estona a alguna activitat o, inclús, la volen repetir, aquests minuts variaran, tot adaptant-nos a les necessitats d'aquests.

Tota la situació d'aprenentatge es desenvoluparà a l'aula habitual dels infants, ja que des de l'escola es considera que és el seu espai segur, en el qual estan acostumats a estar i aprendre. A més, donat que la majoria encara no camina, es dificulta molt la possibilitat de desplaçar-se.

a. Descripció de les activitats abans de portar-les a terme

i. Introducció: lectura del conte sense recursos sensorials

Aquesta és la primera activitat de la situació d'aprenentatge i es proposa a tall d'introducció. Es basa a explicar el conte sense fer cap ús de recursos sensorials. L'únic material que s'utilitzarà serà el mateix conte, en format físic, i es narrarà als infants tal com està escrit.

Per altra banda, tal com s'ha esmentat anteriorment, és l'única de les activitats que està pensada per repetir-la durant més d'un dia, per tal que els infants coneguin i es familiaritzin amb el conte abans de dur a terme les tres propostes posteriors.

Per últim, aquesta activitat sense recursos serà la que ens servirà, posteriorment, per poder fer una comparació entre les narracions literàries que impliquen explícitament la sensorialitat i les que no.

ii. Desenvolupament: lectura del conte fent ús de diverses textures

Amb aquesta segona activitat es pretén fer un pas més enllà i introduir materials relacionats amb la lectura durant la narració. Aquests materials consisteixen en cinc "titelles" en forma de ratolí, cadascuna dels colors esmentats durant el conte. Aquestes seran de la mateixa mida i forma, però per afegir un punt més d'estimulació tàctil, cada titella serà d'una textura i material diferent (feltre, cotó, etc.). Aquests titelles estaran fets a mà i seran d'una mida i volum adequat perquè els nadons puguin agafar-los fàcilment.

Els titelles es presentaran dins d'una capsa/bossa, afegint així el factor sorpresa que cridarà l'atenció dels infants i activarà la seva curiositat i interès per l'activitat. A mesura que els personatges vagin sortint a la narració, els titelles sortiran de la capsa/bossa.

Un cop acabada la narració del conte, els infants podran experimentar amb els titelles, tocar-los, jugar amb ells... en definitiva, descobrir-los. Aquests romandran a l'aula durant un temps perquè els nens i nenes puguin disposar d'elles quan es torni a llegir el conte.

iii. Desenvolupament: lectura del conte fent ús de llum i ampolles sensorials.

Com a tercera activitat es proposen, de la mateixa manera que en l'anterior, materials relacionats amb el conte durant la narració. En aquest cas, els materials seran diverses ampolles sensorials plenes de diferents objectes o líquids com aigua tenyida, glicerina, purpurina, palletes de colors tallades, etc. per treballar-les amb la taula de llum, a les fosques. Aquestes estaran fetes a mà i seran de la mateixa forma i mida (adequada perquè els nadons puguin agafar-les i manipular-les amb facilitat) però, novament, de diferents colors (els esmentats al conte) i amb diferents materials a l'interior. Així no hi haurà cap factor que els distregui del que es vol treballar: l'estimulació visual.

Les ampolles s'aniran afegint a la taula a mesura que els colors apareguin al conte.

Un cop acabada la narració, igual que a l'activitat anterior, els infants podran jugar amb les ampolles i la taula de llum durant l'estona que ho desitgin.

iv. Cloenda: lectura del conte fent ús d'instruments

Finalment, com activitat de cloenda, es proposa fer, novament una lectura del conte (fent ús del mateix conte) però aquest cop, afegint música i instruments (estimulació auditiva). En aquest cas, es procurarà afegir un ritme i melodia adequada per poder cantar les frases del conte acompanyades d'un sonall.

Mentre la mestra canti les cançons, tocarà la pulsació amb el sonall esmentat anteriorment. A més, se li oferirà a cada infant un d'aquests instruments perquè puguin imitar el moviment que fa ella i fer-los participants de l'activitat en primera persona.

Aquesta proposta serà l'última que es farà amb els infants per treballar el conte, però aquest romandrà a l'aula perquè els infants puguin mirar-lo sempre que vulguin.

b. Avaluació

A tall d'avaluació de la proposta es farà una observació sistemàtica que es plasmarà en un diari de camp cada cop que es dugui a terme una de les activitats. Aquestes observacions es faran tant de cada infant de manera individualitzada com del grup en conjunt i es tindran en compte els diferents criteris d'avaluació esmentats anteriorment. Un cop acabada la posada en pràctica, s'emplenarà una graella d'observació per cada infant a partir de les observacions recollides al diari de camp.

A més, també es tindrà en compte, no només el que s'extregui de cada activitat, sinó el procés i evolució que s'observi en els infants partint de les característiques que presenten envers la narració de contes comparant l'abans de la proposta i el després de dur-la a terme.

Finalment, es farà una anàlisi de les diferències, sobretot pel que fa a la interacció i interès que presenten els infants comparant una narració habitual, sense fer ús de materials sensorials i les narracions fent ús de materials sensorials que es presenten a les altres tres activitats.

5. Descripció i valoració de la posada en pràctica

a. Descripció de la posada en pràctica de les activitats

La posada en pràctica de les activitats es va dur a terme en els terminis i horaris establerts des del primer moment.

i. Introducció: lectura del conte sense recursos sensorials

Una setmana abans de començar a dur a terme les activitats, la del dia 24 d'abril, vaig començar a introduir el conte a l'aula. Al principi, com és lògic, els infants no prestaven gaire atenció perquè no coneixien el conte, però a poc a poc, dia rere dia, es van anar familiaritzant amb ell i van començar a interactuar, tot i que no sobre manera.

El dia 3 de maig vaig fer amb els infants la lectura oficial del conte. Aquest dia, com que el conte ja havia estat introduït a l'aula i els infants ja el coneixien, la interacció que es va donar va ser més elevada que els cops anteriors i els infants es presentaven més atents. Vaig decidir repetir-lo més d'un cop perquè van ser els mateixos infants qui em tornava a posar el conte a la mà perquè el tornéssim a mirar.

Per descomptat, després de la lectura, com que el conte és del format i materials adequats i és segur pels infants, els vaig deixar mirar-lo i experimentar amb ell de manera lliure i el vaig deixar a la seva alçada perquè el poguessin agafar quan ho desitgessin.

Aquesta intervenció és la que posteriorment he fet servir per poder fer una comparativa entre aquesta i les activitats de caràcter més sensorial.

ii. Desenvolupament: lectura del conte fent ús de diverses textures

El dia 5 de maig vaig executar la segona activitat proposada: la lectura amb titelles. Tal com estava preparat, a l'hora de fer el bon dia, després de cantar les cançons diàries i de fer la lectura dels dos contes habituals dels infants, els vaig presentar els titelles dins d'una capsa decorada amb colors, amb intenció de fer-les més atractives. Quan aquests van veure-les, es van tirar a sobre i van voler-les tocar des del principi. Definitivament, els va cridar molt més l'atenció el conte acompanyat dels titelles que el conte explicat sense recursos. Tot i el seu interès, no vaig deixar-los tocar els titelles fins que els seus colors anaven sortint al conte, moment en què els titelles començaven a sortir de la capsa.

Els infants van reaccionar molt bé a l'activitat i es van mostrar interessats a repetir la lectura més d'un cop, però sobretot mostraven molt d'interès per explorar amb les diferents parts del seu cos els titelles.

Un cop finalitzada l'activitat, els titelles van romandre a l'aula durant tot el dia, ja que la tutora va considerar que no era adequat mantenir-les durant més temps.

Durant aquest dia, els infants van anar a buscar-les en diversos moments diferents i, quan les trobaven, més d'un d'ells feia gestos com assenyalar o mirar allà on estava el conte, relacionant, per tant, els ratolins amb el conte físic.

iii. Desenvolupament: lectura del conte fent ús de llum i ampolles sensorials.

El dia 8 de maig vaig dur a terme la tercera activitat proposada: la lectura amb la taula de llum. Tal com estava preparat, a l'hora de fer el bon dia, aquest cop sense abans haver fet les lectures habituals, vaig preparar la taula de llum i automàticament els infants van córrer cap a aquesta mentre jo tancava les persianes. Un cop tancades, vaig començar amb la lectura del conte i, sense abans haver-les presentat, vaig començar a treure les ampolles a mesura que els colors sortien en el conte.

Crec que en aquesta ocasió, tot i que s'estaven treballant els conceptes d'aquest, els infants no acabaven de relacionar l'activitat amb el conte, ja que no van fer, almenys de manera directa, gaire cas a la lectura d'aquest. És per això que vaig decidir no llegir-lo més d'un cop i limitar-me a deixar que els infants experimentessin i juguessin amb les ampolles mentre jo els anava esmentant els colors d'aquestes i els mostrava els efectes que feien.

Des del meu punt de vista, els infants van reaccionar molt bé a aquesta activitat i es van mostrar molt interessats per les ampolles sensorials. Tot i que, segurament, no es va establir la relació directa entre el conte i l'activitat que jo esperava, crec que aquesta és una de les quals, posteriorment, a l'hora d'analitzar-la, més m'ha servit per reflexionar sobre la relació que es pot establir entre les activitats sensorials i la lectura dels contes.

iv. Cloenda: lectura del conte fent ús d'instruments

El dia 11 de maig, un dia abans de finalitzar les pràctiques, vaig executar l'última activitat proposada: la lectura amb instruments. No tinc cap fotografia ni documentació d'aquesta, ja que des de l'escola no se'm va permetre fer-ne.

De la mateixa manera que a les activitats anteriors, la lectura amb instruments es va realitzar durant l'estona del bon dia, novament després d'haver cantat la cançó diària i d'haver treballat les dues lectures habituals dels infants.

En aquest cas, el primer que vaig fer, abans de començar amb la lectura, va ser repartir els instruments als infants. Són un recurs que els encanta i que a l'escola no utilitzen gaire. És per això que vaig decidir fer servir els que ja tenen a l'aula i no uns de nous: els coneixen, però no els tenen massa vistos ni estan cansats d'ells, cosa que els fa estar interessats i saber com emprar-los.

Un cop repartits, vaig començar amb la lectura del conte, en aquest cas cantat, mentre seguia la melodia marcant el ritme amb un sonall. Vaig repetir la lectura més d'un cop, ja que em vaig adonar que els infants, el primer cop, no havien entès que ells també havien de fer sonar els sonalls. Els següents cops els nens i nenes van reaccionar millor i es van mostrar més participatius i interessats en l'activitat.

Crec que finalment l'activitat va sortir bé i, tot i ser per la que els infants van mostrar menys interès, la van gaudir i va ser una bona cloenda de situació d'aprenentatge.

b. Anàlisi de les evidències recollides

El meu objectiu portant a terme aquesta situació d'aprenentatge, a banda d'oferir als infants una experiència basada en els seus interessos, sempre ha sigut esbrinar si els nadons se senten igual d'atrets per una narració sense recursos sensorials que per una amb recursos sensorials i si aquests es poden utilitzar amb un conte que inicialment no està pensat per això.

Ara que ja s'han realitzat les activitats i després d'haver analitzat les graelles d'observació i les anotacions del diari de camp que he emplenat durant aquests dies, la meva conclusió principal és que els infants SI es mostren més interessats per les narracions amb recursos sensorials. Tot i això, crec que hi ha matisos.

Si bé és cert que els infants, en general, s'han mostrat més interessats (en totes les ocasions) en les narracions que impliquen recursos sensorials, crec que, realment, els recursos extra serveixen per aquells infants que no se senten del tot interessats per la lectura en un primer moment, per cridar-los l'atenció.

En el cas dels nadons amb els que jo he treballat, he pogut observar com, les alumnes que des de sempre es mostren interessades en els contes i les narracions, han mostrat pràcticament la mateixa interacció amb o sense recursos. De fet, inclús m'atreviria a dir que, en algunes ocasions, s'han mostrat menys interessades perquè no han trobat la relació directa entre els contes i les activitats proposades, com per exemple en l'activitat de llums. En canvi, els alumnes que normalment, quan es fa una narració o s'explica un conte, van a la seva i no es mostren atents ni interessats per aquesta, s'hi han sentit més atrets quan hem afegit altres recursos.

Per tant, tenint en compte els criteris d'avaluació, en trets generals, la majoria dels infants han fet ús de gestos per comunicar-se, han fet servir el seu cos per descobrir i manipular els materials proporcionats, i han mostrat interès, almenys, en alguna de les activitats proposades.

c. Reflexió crítica i propostes de millora

Després de molt reflexionar, he arribat a la conclusió que és important que les activitats que els proporcionem als infants per treballar un conte, sobretot en el cas dels nadons, estiguin directament relacionades amb aquest. Crec això perquè, com ja he dit anteriorment, m'he adonat que, en alguns casos, tot i que sempre he narrat el conte abans o durant les activitats, els infants perdien una mica el fil i deixaven de tenir interès en aquesta.

Des del meu punt de vista, en una activitat com la dels ratolins de textures, els infants en tot moment estan veient la relació que hi ha entre el conte i el material, ja que els ratolins que ells tenen a les mans són exactament iguals als que poden veure al conte. Això fa que en cap moment desconnectin, que els infants que normalment ja gaudeixen a l'hora d'explicar contes gaudeixin encara més i que els que no ho fan tant, se sentin d'alguna manera interessats en la narració.

En canvi, en el cas de la narració amb la taula de llum, crec que els infants es van desvincular una mica de la lectura inicial del conte, tot i estar treballant el seu contingut de manera indirecta.

Si bé és cert que crec que va ser, sense dubte, la activitat de la que més van gaudir, crec que el fet d'estar a les fosques i tenir només un focus de llum, amb colors tan vius i llampants, va fer que els infants no estiguessin atents en cap moment ni al que els estava llegint ni al conte en si.

Tot i això, crec que s'ha de tenir clar que és important iniciar els infants en la literatura des de nadons, i sobretot que aquestes lectures no han de ser només en format tela o amb paraules sueltas, poden ser lectures amb fil narratiu, que introdueixin la rima o que treballin diversos conceptes.

Per últim, per poder millorar aquesta situació d'aprenentatge en un futur, proposaria:

- Crear activitats que tinguin relació directa amb el conte.
- Deixar els materials a l'aula durant uns dies. No vaig poder fer-ho perquè la tutora de l'aula considerava que trencava amb l'estètica actual de l'aula i amb el que ella volia treballar, i crec que és una llàstima. Els infants han de poder experimentar i gaudir

d'un material proposat durant més de 5 minuts, ja que considero que sinó no acaben d'assolir-lo i no extreuen tot el suc que se'n pot extreure. A més, un mateix material pot servir per més d'un moment o activitat.

- Fer les activitats abans, no esperar a l'última setmana d'estada a l'escola. Com ja he dit anteriorment, crec que d'aquesta manera hagués pogut, més endavant, ampliar les activitats inicials i sobretot millorar-les i assegurar-me que els infants les assolissin.

6. Referències bibliogràfiques

- Bueno i Torrens, D. (2017). *Neurociencia para educadores: todo lo que los educadores siempre han querido saber sobre el cerebro*. Barcelona, Editorial Octaedro.
- Bueno i Torrens, D. (2019). *Neurociencia aplicada a la educación*. Madrid, Editorial Síntesis.
- *Expresión y Comunicación - Macmillan*. (2022, 30 setembre). Macmillan Education. <https://www.macmillaneducation.es/formacion-profesional/grado-superior/educacion-infantil/expresion-y-comunicacion/>
- Huarte, A. (1996). Pre-entrenamiento auditivo e implicaciones en el desarrollo madurativo del niño. *Revista de logopedia, foniatría y audiolología*, 16(1), 0214-4603. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5338998>
- Montessori, M. (2003). *El método de la pedagogía científica aplicado a la educación de la infancia*.
- Morón Olivares, E., & Martínez Aguilar, C. (2014). Las dificultades de los futuros maestros ante la LIJ: el ejemplo de Alfahuí. *Impossibilia. Revista Internacional de Estudios Literarios*, 8, 194-207. <https://doi.org/10.32112/2174.2464.2014.107>

7. Annexos

a. Model de graella d'observació

	Molt	Bastant	Poc	Gens
Fa ús de diversos llenguatges no verbals com gestos o sons per comunicar-se.				
Comença a fer ús de la llengua oral començant a imitar els sons de les paraules i la seva entonació.				
Fa ús de les capacitats perceptives del propi cos per descobrir els diversos materials: toca, experimenta, llepa, olora, etc.				
Participa i mostra interès en la lectura i les activitats proposades.				
Observa i manipula els diferents materials per descobrir les seves qualitats sensorials.				

ANNEX 2

ENQUESTA

TRANSCRIPCIÓ DE L'ENQUESTA

LITERATURA INFANTIL PER NADONS

Aquesta és una enquesta destinada a les docents de l'Escola Bressol Mas Balmanya de Sant Feliu de Guíxols amb la finalitat de poder esbrinar la importància que es dona a l'escola als contes per nadons, quins criteris s'utilitzen per escollir-los i la relació d'aquests amb el sistema sensorial. A partir d'aquesta, es pretén crear una guia didàctica a tall de recull que pugui servir per guiar les famílies de l'escola i les docents d'aquesta a l'hora d'escollir quins contes treballar amb els infants d'10, tot proporcionant diversos exemples.

BLOC 1: INTRODUCCIÓ

1. Creus que és important començar a introduir la literatura a l'escola des d'10?

Argumenta la teva resposta.

- 1.1. Crec que és important ja que hem d'educar la mirada i deixar que llegeixin el món a través d'altres llenguatges. La literatura és més que llibres, són cançons i cantarelles, converses, paraules, que contribueixen en el desenvolupament del llenguatge.
- 1.2. Si la Literatura Infantil tiene y debe introducirse desde edades tempranas. La literatura infantil en estas edades se comienza a introducir a partir de canciones tradicionales, nanas, rodolins, etc.
- 1.3. Importantíssim, la literatura en la primera infància és una eina rica per educar la mirada dels infants i el gest, a través dels sentits, tant desperts en aquesta etapa i tant purs. Amb la literatura els infants exploren, juguen i experimenten.
- 1.4. Crec que és molt important perquè es comencin a acostumar als contes.
- 1.5. Sí. Per començar a adquirir vocabulari.
- 1.6. Molt important.
- 1.7. La literatura és important per donar a conèixer, la llengua a l'Infant, també transmeten la nostra història, cultura i costums. A més de el gaudir d'una estona de paraules boniques, mirades i relacions entre l'adult i els infants.
- 1.8. Si, és important per començar a desenvolupar el llenguatge.

- 1.9. Crec que si. A més la literatura infantil no són només els contes.
- 1.10. És important perquè és una estona de la que els infants gaudeixen.

BLOC 2: Sobre la selecció dels contes...

1. Quina o quines tipologies de conte creus que s'haurien de treballar amb nadons? (contes tradicionals, contes musicals, contes visuals, etc.)

- 1.1. Tot tipus de contes, però a l'inici donar potser més èmfasi a cançons de bressol, moixaines de dit...
- 1.2. Contes cantats, tradicionals adaptats, imatgiaris, petits relats.
- 1.3. Imágenes claras, los cuentos cantados de Kalandraka como el de la Lluna, Meu, etc son ideales para las primeras edades.
- 1.4. Tots, sempre i quan siguin adequats a aquesta edat.
- 1.5. Qualsevol, sempre que sigui adequat pel grup.
- 1.6. Contes amb imatges grans i clares.
- 1.7. Amb poc text i colorits.
- 1.8. Sobretot contes musicals i visuals.
- 1.9. Tots els contes.
- 1.10. Contes manipulatiu i sensorials.

2. Hi ha alguna de les tipologies esmentades anteriorment que, sota el teu criteri i experiència prèvia, creus que és imprescindible durant l'etapa lactant? Per què?

- 2.1. Totes les que he esmentat anteriorment, ja que amb infants tant petits s'ha de jugar amb la sonoritat i musicalitat de la llengua.
- 2.2. Si els imatgiaris i els contes cantats.
- 2.3. Hay que educar la vista, la mirada, el vocabulario desde edades tempranas.
- 2.4. Tots, però sobretot els cantats.
- 2.5. Per mi els contes com els de la col·lecció del bressol a la lluna de Kalandraka.

- 2.6. Els contes visuals amb imatges clares.
- 2.7. Contes amb pestanyes, que siguin interactius i puguin participar.
- 2.8. Els cantats sense dubte. La veu, i en aquest cas amb el cant/rimes... capten l'atenció dels més petits i penso que són un molt bon recurs per iniciar l'oferiment de la literatura.
- 2.9. Contes molt visuals i contes musicals.
- 2.10. Els cantats i rimats.

3. Creus que és important i/o adequat introduir els contes tradicionals a l'aula des d'I0? Argumenta la teva resposta.

- 3.1. Depèn del moment i del grup, si ho són s'han de tenir en compte que siguin senzills i de curta durada. S'ha de jugar amb les veus per captar l'atenció.
- 3.2. Los cuentos tradicionales se pueden introducir a partir de I1. En I0 mejor canciones, imágenes.
- 3.3. Sí, sempre i quan siguin adequats a nivell oral i d'il·lustració per a poder captivar i fer una lectura que afavoreixi a l'aprenentatge.
- 3.4. Si, sempre que estiguin adaptats.
- 3.5. Si, la història en si no és important, sinó la tonalitat, el ritme del conte, el repetir un mateix esquema de frases que li donen una musicalitat a la història i que un dia els infants seran capaços d'entendre.
- 3.6. Sí però no s'han de fer massa llargs.
- 3.7. Si perquè és una manera de posar els infants en contacte amb la tradició popular.
- 3.8. Abans hagués dit que no, però després de la formació crec que sí.
- 3.9. Crec que sí si es fan de forma divertida.
- 3.10. Si s'utilitzen recursos si.

4. Quins criteris creus que ha de complir un conte per ser adequat i educatiu pels infants?

- 4.1. Que vagi acord amb l'etapa o edat dels infants: durada del conte, visual, més simple o més complexe, que sonin...
- 4.2. Ha d'haver una bona il·lustració acompanyat d'un text adequat a la seva edat.
- 4.3. En general ha d'estar pensat a la primera infància.
- 4.4. Depende de las edades, tiene que ir de los más simple a lo más complejo.
- 4.5. Ha de ser coeducatiu, inclusiu...
- 4.6. Amb una bonica il·lustració, si té text que sigui clar.
- 4.7. Agradable a l'oïda, amb rimes...
- 4.8. Que sigui molt visual.
- 4.9. Que tingui elements que impliquin més d'un sentit, com textures o música.
- 4.10. Que tingui a veure amb els interessos del grup amb què es vulgui treballar.

5. Per tant, quin tipus de conte rebutjaries tenir a la teva aula? Argumenta la teva resposta.

- 5.1. Ara no em ve al cap cap conte en concret que rebutjaria.
- 5.2. Contes Disney.
- 5.3. Masclistes en que el paper de la dona queda denigrat.
- 5.4. Contes amb massa contingut o una imatge massa carregada.
- 5.5. Cuentos Disney, por ejemplo.
- 5.6. Llibres amb contingut sexista.
- 5.7. Contes que no fomentin valors.
- 5.8. Amb una il·lustració pobre/lletja.
- 5.9. Que no aportin cap aprenentatge.

5.10. Amb una història massa llarga i complexa.

6. De quins materials han d'estar fets i quines característiques creus que han de tenir els contes que es treballin amb nadons?

6.1. Com en totes les altres etapes.

6.2. Han de poder manipular-se i ser manipulats per ells.

6.3. Fàcils de girar i agafar.

6.4. De fusta, roba, cartró dur, tela, amb altres suports...

6.5. Si quieres que estén un momento al alcance de los niños y niñas tienen que ser de tapa dura y fácil de manipular y siempre acompañado de un adulto.

6.6. Els habituals de roba, de paper (no a l'abast) o cartoné.

6.7. Dusos o de cartró. Cap a finals de nadons si s'han acompanyat amb el temps i hi inclouria llibres de diferents textures per incorporar la descoberta sensorial.

6.8. De materials no tòxics.

6.9. Si han d'estar a l'abast dels infants han de ser durs i amb cantonades arrodonides.

6.10. Depèn de si els han de tocar o no.

7. Creus, per tant, que els únics contes que serveixen per treballar amb infants d'aquesta edat són els de tela? Argumenta la teva resposta.

7.1. No, serveix qualsevol tipus, no perquè siguin més petits han de ser únicament de tela.

7.2. No és més s'ha de mirar bé quin tipus de conte de tela es te a l'abast, ja que aon els més comercials a aquesta edat i no tot s'hi val.

7.3. No, no lo creo. Los cuentos de tela son para un ratito sensorial, pero yo no los recomendaría en un aula.

7.4. Considero important la varietat i l'acompanyament que es fa amb cada un d'ells.

7.5. No ho crec.

- 7.6. No, qualsevol conte que sigui segur pels infants serviria.
- 7.7. Qualsevol material dels que he posat abans serveix.
- 7.8. No, també de cartró, de fusta...
- 7.9. No. És important saber que no tots els contes de tela són educatius ni aporten aprenentatges.
- 7.10. No, de fet són els que menys recomanaria...

BLOC 3: Sobre la relació entre la literatura infantil i la sensorialitat...

1. Quina implicació creus que té la sensorialitat en l'interès que mostren els nadons cap a la narració d'un conte?

- 1.1. Molt, ja que és una manera d'entendre el món a través de la mirada, del so, dels gestos...
- 1.2. Els elements exteriors sempre donen un punt de sorpresa i d'interès.
- 1.3. Crec que té molt a veure.
- 1.4. Els recursos sensorials sempre enriqueixen les narracions.
- 1.5. Crec que té molt a veure. Els infants ho reben tot a través dels sentits.
- 1.6. En estas edades los sentidos están activos al 100%. Por este motivo narrar, cantar o jugar con rodolins son recursos elementales y necesarios para activar el sentido de la vista, pero también la relación con el adulto.
- 1.7. Total, els infants són sensorials per naturalesa i per tant tot el que reben ho fan a través dels sentits.
- 1.8. Molta. Encara més si es tracta d'instruments o elements sonors.
- 1.9. Implicació al 100%.
- 1.10. Crec que els contes sensorials sempre afegeixen un punt d'interès pels infants.

2. Creus, per tant, que és important afegir sensorialitat a les narracions? De quina manera?

- 2.1. Si, sobretot visual i sonora.
- 2.2. Pots buscar diferents elements, cançons, textures, portes que s'obren en el conte, titelles, sorolls, elements brillants... creen expectació a la narració i permeten un feedback entre adult i infant.
- 2.3. Si es importante, un pequeño instrumento musical, cambios de tonalidad de voz, alguna titella, etc.
- 2.4. Sí, per exemple a través de titelles.
- 2.5. Per despertar els sentits, necessitem els sons, les imatges, les textures, fins i tot les olors o els gustos, per tant tot els estímuls que es pugui introduir d'una manera coherent i ordenada penso que són molt interessants per anar construint coneixement i generar les primeres vivències i experiències.
- 2.6. Llibres amb textures, contes cantats... ja són de per si sensorials.
- 2.7. Si, es poden fer activitats sensorials a partir de les històries dels contes.
- 2.8. Es poden cantar cançons, picar de mans...
- 2.9. Si, amb ampolles sensorials, instruments, etc.
- 2.10. Amb elements brillants, llums, elements visuals.

3. Esmenta algun recurs/material sensorial que, sota la teva experiència, sigui útil i enriqueixi la narració d'un conte.

- 3.1. Titelles.
- 3.2. Onomatopeies, sons...
- 3.3. Ja els he esmentat abans.
- 3.4. Titelles en versió gran.
- 3.5. Cuando narro el cuento de "Els 3 Porquets", suelo utilizar un instrumento de percusión en el momento que el lobo toca la puerta.

- 3.6. Algun petit instrument, les cantarelles, els sons, alguna titella...
- 3.7. Ampolles sensorials.
- 3.8. Titelles de dit.
- 3.9. Algun instrument.
- 3.10. Sonalls, sorolls, cops (per exemple toc toc), etc.

4. Creus que es pot fer ús de recursos sensorials amb tots els contes? Per què?

- 4.1. No..
- 4.2. Tots els contes es poden adaptar i buscar recursos, però crec que lo important és, que sigui un conte que t'agradi, que et sentis còmode i així pots fer allò que desitges amb ell.
- 4.3. No todos, depende del cuento.
- 4.4. Si les cantarelles o sons es consideren recursos sí. Perquè ajuden a captar l'atenció i serveixen com a suport com a fil conductor.
- 4.5. Crec que no.
- 4.6. Depèn del conte.
- 4.7. Crec que no, perquè hi ha contes que només has de seguir la història que s'explica.
- 4.8. Depèn del que es consideri recurs sensorial, però crec que no.
- 4.9. Jo personalment crec que no.
- 4.10. En ocasions em semblaria forçar molt les narracions.

BLOC 4: Sobre l'avaluació dels contes...

1. Què esperes d'un conte?

- 1.1. Que es visqui, es gaudeixi.
- 1.2. Que faci partícips els infants.
- 1.3. Que agradi, que interressi, que faci que els infants vulguin escoltar.

- 1.4. Que després els doni ganes d'explorar-lo individualment o en petit grup.
- 1.5. Que proposi coses divertides.
- 1.6. Que els ajudi a entendre el món.
- 1.7. Que els ajudi a imaginar coses boniques i a explorar la creativitat.
- 1.8. Que les sorprenda, pero narrar un cuento depende de muchos factores, el narrador, el espacio, la cantidad de niños y el momento del día.
- 1.9. Que m'agradi primer a mi, per poder-lo transmetre als infants i gaudir-lo conjuntament.
- 1.10. Que promogui la seva imaginació i els ajudi a aprendre.

2. Quins criteris són rellevants a l'hora de continuar fent ús d'un conte o no, en un grup concret d'infants, després d'haver-lo narrat?

- 2.1. Que sigui de l'interès dels infants.
- 2.2. Explicar-lo sempre de la mateixa manera.
- 2.3. Donar temps per una lectura autònoma.
- 2.4. La repetició del conte, poc a poc els infants aniran descobrint coses del conte cada cop que el llegeixin.
- 2.5. La relectura individual.
- 2.6. Afavorir l'ambient perquè sigui un moment de calma que potenci l'escolta i el respecte pels companys.
- 2.7. La tonalitat de la veu, el ritme, la gesticulació (com l'adult l'explica).
- 2.8. Depende del grupo, en el caso de 10, no puedes narrar un cuento de 20 páginas.
- 2.9. Que els hagi captivat, en els grups de grans que ells mateixos te'l tornin a demanar.
- 2.10. Que em senti a gust narrant-lo.

3. Quants cops consideres que s'ha de treballar un mateix conte per saber si està funcionant o no?

- 3.1. Moltíssimes.
- 3.2. Si després d'uns dies no crea interès, potser no és adequat al grup.
- 3.3. Molts. Primer els infants s'han de familiaritzar amb el conte.
- 3.4. Desde el momento que introduces un cuento en el aula, tendría que estar presente durante todo el curso y de a poco vas creando tu pequeña biblioteca de aula.
- 3.5. Moltes.
- 3.6. Per mi des del primer moment que el fas.
- 3.7. Jo crec que molts cops.
- 3.8. Si són nadons, més d'un i més de dos.
- 3.9. Crec que és important treballar-los més d'un cop.
- 3.10. Quatre o cinc com a mínim.

4. Com han de reaccionar els infants davant d'un conte perquè tu, posteriorment, el recomanis a una altra companya?

- 4.1. Han de mostrar sorpresa i il·lusió.
- 4.2. Han de mostrar interès, participar, demanar-lo...
- 4.3. Han de quedar ben parats, escoltant, demanat-lo perquè el tornis a explicar.
- 4.4. Depende, no tienes que esperar a que le guste a todo el grupo, si cuando narras un cuento ves que están atentos unos cuantos niños y niñas tienes que darle continuidad a los que muestran interés. Poco a poco el resto se irá interesando o no. Son pequeños y no todos están al mismo nivel de atención e interés.
- 4.5. Amb interès i entusiasme.
- 4.6. Algun d'ells s'ha de mostrar interessat.
- 4.7. Per mi han de mostrar interacció i ganes de participar.

- 4.8. Han de mostrar ganes de voler mirar el conte, d'agafar-lo...
- 4.9. No ha d'agradar a tot el grup, però si a més d'un infant.
- 4.10. Per mi és essencial que se'n recordin d'haver-lo treballat i que el tornin a demanar (assenyalant, per exemple).

5. És criteri individual de cada educadora escollir quins contes fa servir amb el seu grup, o en parreu com equip?

- 5.1. La tipologia de contes s'ha fet un itinerari en conjunt però la tria cadascú fa la seva segons el grup.
- 5.2. Tenim una classificació de contes per edat i després cada educadora escull sobre el seu criteri pel seu grup.
- 5.3. A partir de la formació sobre Literatura Infantil que hemos realizado durante este curso intentamos compartir los recursos literarios que estamos utilizando en el aula.
- 5.4. Aquest any hem iniciat més profundament l'itinerari per a tenir una coherència i coneixement dels llibres utilitzats i els grups d'edat que en fan ús.
- 5.5. Cadascuna escull el que li agrada, però intentem seguir una mateixa línia.
- 5.6. Amb la formació hem après que hem de seguir un mateix itinerari.
- 5.7. Segons el grup, es fan servir uns contes o uns altres. En parlem com a equip, però cada educadora escull els seus.
- 5.8. Intentem que hi hagi coherència, però cadascuna sap el que és millor pel seu grup.
- 5.9. Cada educadora tria què vol treballar.
- 5.10. Tot just estem intentant crear un itinerari i tenir més coherència entre nosaltres.

6. Consideres que és important, com educadora, fer un feedback a les teves companyes sobre què et semblen els contes que has fet servir?

- 6.1. Sí.
- 6.2. Sí, va molt bé saber com les companyes treballen els contes i aquests moments més dirigits.

- 6.3. Sí, absolutament.
- 6.4. Sí, fins i tot veuria imprescindible que ens anéssim narrant entre nosaltres.
- 6.5. I tant.
- 6.6. Crec que és imprescindible.
- 6.7. Sí. A vegades ens gravem narrant per veure com ho fem i millorar.
- 6.8. Sí.
- 6.9. Crec que sí.
- 6.10. Sí, totalment.

7. De quina manera, com equip docent, us comuniquem aquestes opinions?

- 7.1. Sobretot en reunions d'equip, però també tenim altres eines on registrar-ho com ara la llibreta d'aula.
- 7.2. Es fan reunions entre paral·leles i es fan les reunions d'equip! Ens gravem i els visualitzen juntes.
- 7.3. En Reunión de equipo, o en algún momento del día de manera puntual.
- 7.4. A través de les reunions d'equip, de la formació, del dia a dia.
- 7.5. A les reunions d'equip.
- 7.6. A les reunions però també en el dia a dia.
- 7.7. En moments quotidians del dia, però també en parlem a les reunions els dijous.
- 7.8. Ho escrivim a la llibreta d'aula, en parlem al dia a dia, a les reunions...
- 7.9. A les reunions.
- 7.10. Quan fem reunions, entre nosaltres a l'hora de dinar, a l'hora del pati, etc.

BLOC 5: Per acabar... recomanacions!

1. Quins són els contes que, per tu, són imprescindibles durant l'etapa I0?

- 1.1. Contes cantats.

- 1.2. Lluna, a que fa gust la lluna, animals, colors...
- 1.3. De quin color és un petó, els tres porquets.
- 1.4. "Lluna", "Meu", "Cinc" (Kalandraka).
- 1.5. Cançons com per exemple "Titelles", "Sol solet", "Nanas".
- 1.6. Contes cantats (bressol a la lluna).
- 1.7. Cinc en un llit, flores...
- 1.8. El ratolí i la pilota vermella.
- 1.9. La lluna (a les fosques).
- 1.10. Esto no es un libro.

2. En canvi, quins són els contes que rebutjaries treballar durant l'etapa I0?

- 2.1. Els de durada molt extensa.
- 2.2. Que siguin de comprensió complexa.
- 2.3. En Quim va a la muntanya.
- 2.4. L'aneguet lleig-
- 2.5. Contes disney.
- 2.6. Cenicienta, Blancanieves...
- 2.7. Disney todos.
- 2.8. Historias que sean largas.
- 2.9. Ostres, els que descartaria ja no els tenim.
- 2.10. Editorials com Panini.

Enllaç a l'enquesta: <https://forms.gle/xg7BeqyLWmP1QGER8>

ANNEX 3

GUIA DIDÀCTICA PER
L'ELECCIÓ DE CONTES PER
INFANTS D'ENTRE SIS I
QUINZE MESOS

GUIA DIDÀCTICA

per ajudar les educadores i famílies en l'elecció de
contes per infants d'entre sis i quinze mesos

TIPOLOGIES RECOMANADES

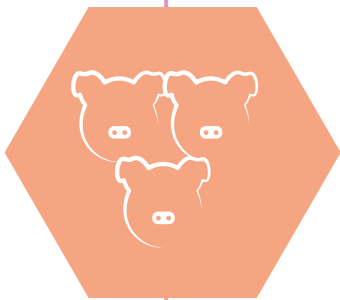
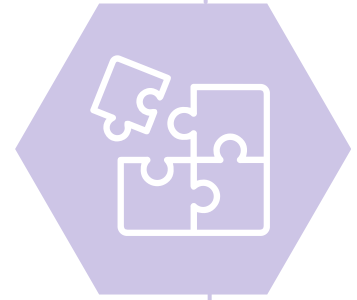

CONTES CANTATS I RIMATS

Contes per explicar, cantar i rimar afegint melodia i musicalitat a les narracions.

CONTES POP-UP I INTERACTIUS

Contes amb pestanyes i figures 3D que faran participar els petits, tot oferint-los una experiència visual irrepètible.

CONTES TRADICIONALS

Contes de sempre per mantenir viva la tradició i la cultura popular.

ÀLBUMS IL·LUSTRATS I IMATGIARIS

Contes plens d'il·lustracions que ajuden a enriquir o substituir el text, ampliant el vocabulari dels infants.

CONTES SENSORIALS

Contes de tela, plens de textures, materials i efectes visuals per aprofundir en els cinc sentits.

TÍTOLS RECOMANATS

1

CONTES CANTATS I RIMATS

LLUNA

Editorial KALANDRAKA

Col·lecció "Del bressol a la lluna"

MEU

Editorial KALANDRAKA

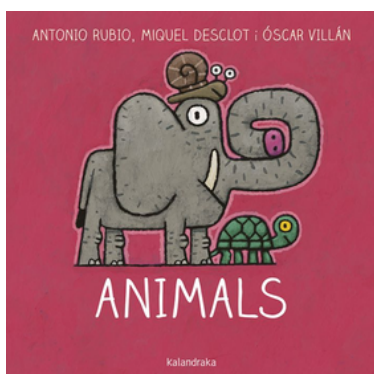
Col·lecció "Del bressol a la lluna"

COLORES

Editorial KALANDRAKA

Col·lecció "Prelectors cartró"

ANIMALS

Editorial KALANDRAKA

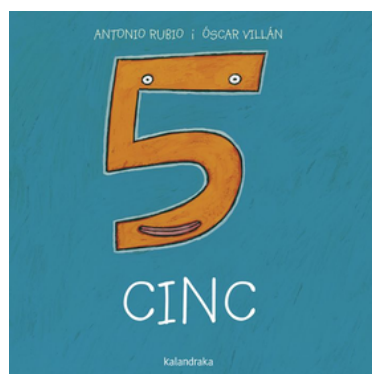
Col·lecció "Del bressol a la lluna"

EN LA MANITA

Editorial COMBEL

Col·lecció "La cereza"

CINC

Editorial KALANDRAKA

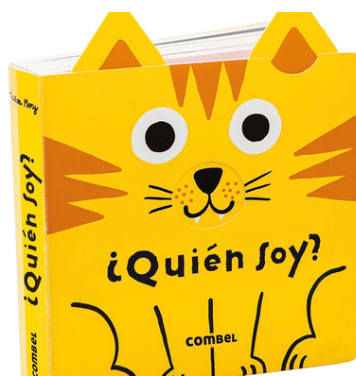
Col·lecció "Del bressol a la lluna"

2

CONTES POP UP I INTERACTIUS

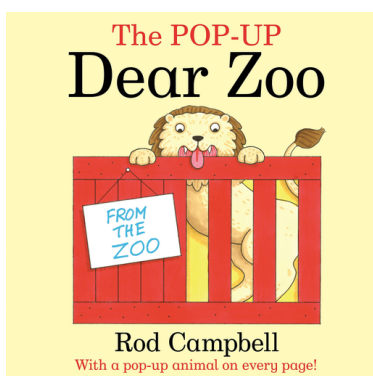
BUENOS DIAS I BUENAS NOCHES
Editorial COMBEL
Col·lecció "Día y noche"

¿QUIEN SOY?
Editorial COMBEL

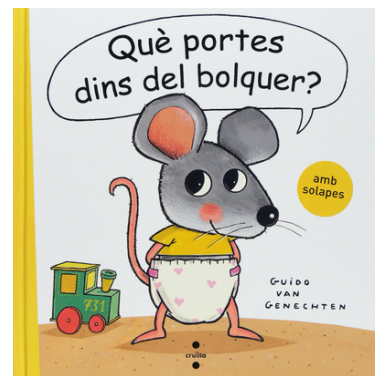
¡ADIVINA!
Editorial KALANDRAKA

DEAR ZOO
Editorial ALADDIN CLASSICS

OSSET, ON ETS?
Editorial COMBEL
Col·lecció "Cares menudes"

QUÈ PORTES DINS DEL BOLQUER?
Editorial CRUÏLLA

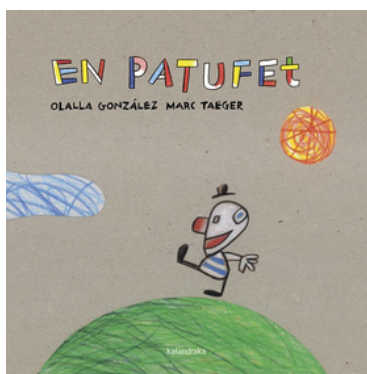
3

CONTES TRADICIONALS

CUENTOS DE SIEMPRE

Editorial COMBEL
Col·lecció "Toca-toca"

EN PATUFET

Editorial KALANDRAKA
Col·lecció "Contes tradicionals"

LA CAPUTXETA VERMELLA

Editorial COMBEL
Col·lecció "El calaix de contes"

RICITOS DE ORO

Editorial TIMUN MAS
Col·lecció "Cuentos con texturas"

ELS TRES PORQUETS

Editorial COMBEL
Col·lecció "El calaix de contes"

EL FLAUTISTA DE HAMELIN

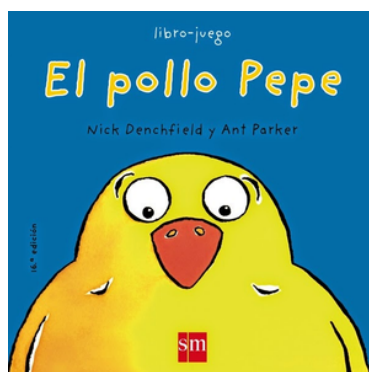
Editorial TIMUN MAS
Col·lecció "Cuentos clásicos con mecanismos"

4

ÀLBUMS IL·LUSTRATS I IMATGIARIS

LA PETITA SABANA
Editorial COMBEL
Col·lecció "El calaix d'imatges"

EL POLLO PEPE
Editorial EDICIONES SM
Col·lecció "El pollo Pepe"

A TOCAR! EL MEU IMAGINARI BÀSIC
Editorial COMBEL
Col·lecció "A tocar"

LES EMOCIONS
Editorial COMBEL
Col·lecció "El calaix d'imatges"

ENFILANT EL CAMINET
Editorial KALANDRAKA

BLANC I NEGRE
Editorial COMBEL
Col·lecció "Colors"

5

CONTES SENSORIALS

MIRA, TOCA, SENT

Editorial BRÚIXOLA

Col·lecció "Mira, toca, sent"

LA LLUNA

Editorial BARCANOVA

Col·lecció "Contes per llegir a les fosques"

VOLS TOCAR UN TAURÓ?

Editorial BRÚIXOLA

Col·lecció "Vols tocar?"

VERMELL, NEGRE, BLANC

Editorial COMBEL

Col·lecció "Llibres de roba"

LAS FRUTAS

Editorial AZOU

Col·lecció "Olores y colores"

EL MEU PRIMER LLIBRE DE COLORS

Editorial COMBEL

Col·lecció "Llibres de roba"